

OPINNÄYTETYÖ

Tulevaisuuden vapaa-aikatoimi Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittäminen

Anna Kivilä

Yhteisöpedagogi (AMK)
(210 op)

5/2021

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu
Yhteisöpedagogi (AMK)

Tekijä: Anna Kivilä

Opinnäytetyön nimi: Tulevaisuuden vapaa-aikatoimi – Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittäminen

Sivumäärä: 69 sivua ja 4 liitesivua

Työn ohjaaja: Juha Nikkilä

Työn tilaaja: Pöytyän kunta, Vapaa-aikatoimi

Opinnäytetyön kehittämistavoitteena oli luoda uudenlainen toimintamalli Pöytyän vapaa-aikatoimelle. Tarpeen kehittämistoimille loivat kunnan säästötoimenpiteet, yksiköiden eriytyneisyys sekä COVID-19 -pandemiasta johtuneet poikkeusolot.

Kehittämistyössä lähdettiin kokeilukulttuurin hengessä suoraan kokeilemaan uudenlaisia tapoja tuottaa vapaa-aikapalveluja. Kokeilukohteiksi valikoituivat ulkoliikunta, koulunuorisotyö ja digitaalinen nuorisotyö. Kehittämisprosessin aikana kokeiluista kerättiin tietoa tutkimuspäiväkirjaan, jota hyödynnettiin osana aineistoa. Kokeiluaineiston, vapaa-aikatoimen henkilökunnan haastattelujen ja kuntalaiskyselyaineiston avulla kartoitettiin, miten vapaa-aikatoimintaa tulisi kehittää, mitä kannattaisi tehdä toisin ja mihin tulisi jatkossa panostaa.

Aineistosta nousi esiin viisi teemaa: resurssit, ammatillisuus, yhteisöllisyys, innovaatiot ja viestintä. Näitä tarkastelemalla kirjattiin ehdotuksia toiminnan kehittämiseksi sekä toimintamalliehdotus, joka nivoo teemat ja kehittämiskohteet yhteen ja osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia. Erityisesti kunnan sisäiseen tiedonkulkuun ja verkostojen väliseen yhteistyöhön tulisi panostaa. Korona-ajan epävarmuus nosti nuorten elämässä tarvetta läsnäolevalle ja turvalliselle aikuiselle.

Toiminnallisena lähestymistapana kokeilut olivat helppo keino saada nopeasti tuloksia ja tietoa siitä, mikä kehittämiskohteissa toimii ja missä tarvitaan lisää työtä. Kokeiluilla oli työllistävä vaikutus ja niillä pystyttiin selkeästi vastaamaan kuntalaisten tarpeisiin. Opinnäytetyön tavoitteet toteutuivat hyvin. Innovaatiotoiminnalla saatiin konkreettisia tuloksia, joiden kautta vapaa-aikatoimen palveluita pystytään kehittämään edelleen ja käynnistämään uusia kokeiluja ja hankkeita.

Asiasanat: kunta-ala, vapaa-aikatoimi, nuorisotyö, kehittäminen, innovaatio, kokeilukulttuuri

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences
Community Educator

Author: Anna Kivilä

Title: The Future Of Leisure Activity Services – The Pöytyä Development Project

Number of Pages: 69 pages and 4 attachment pages

Supervisor: Juha Nikkilä

Commissioned by: Municipality of Pöytyä, Leisure Activity Services

The project described in this thesis aimed to develop a new operating model for leisure activity services in the municipality of Pöytyä. Due to budget restrictions, lack of co-operation between units and the exceptional circumstances created by the COVID-19 pandemic, the leisure activity services needed to very quickly adapt to a new way of operating.

In the spirit of experimental culture, the development work started without delay. Three activities were chosen as experiments: outdoor sports, school youth work and digital youth work. During the development process, information about the experiments was collected in a research journal, which was utilized as part of the data. The rest of the data used in the study came from two sets of interviews with the staff and a public user survey. The data was then used to assess where changes were needed and where money should be spent in the future.

Five themes emerged from the data: resources, professionalism, sense of community, innovation, and communication. By looking at these themes and the three experiments, a new operating model was proposed. This model links the themes and areas for development together and brings both into a wider social context. In particular, the exchange of information within the municipality and the co-operation between networks are seen as priorities and should therefore be invested in. The uncertainty caused by the pandemic clearly increased the need for present and safe adults in the lives of the young people of the community.

As a functional approach, the experiments were an easy way to get results and information quickly on what works and what does not. The experiments provided work for new employees as well an important service for the community. The development goals of the project were well met. Innovating gave both practical solutions for immediate use and tools for more development and new projects in the future.

Keywords: municipal sector, youth work, development, experimentation, innovation

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO	6
2	LÄHTÖKOHTA JA TAVOITTEET	8
	2.1 Tilaaja ja toimintaympäristö	8
	2.2 Suhteeni kehittämiskohteeseen	9
	2.3 Tulokset ja tuotokset	11
3	TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	12
	3.1 Kehittämisen- ja innovaatiotoiminta	13
	3.2 Nuorisotutkimus ja nuorisotalon kehittäminen	15
	3.3 Aiemmat vastaavat tutkimushankkeet	17
	3.3.1 Virolahden ja Miehikkälän kuntien vapaa-aikapalveluiden kehittäminen	18
	3.3.2 Mynämäen, Nousiaisten ja Maskun liikunta- ja nuorisotoimien yhteistyömahdollisuudet	19
	3.3.3 Kohti parempia nuorten vapaa-ajan palveluita: kehittämissuunnitelma Kiteen kaupungille	20
	3.3.4 Kirjastojen ja vapaa-aikapalveluiden yhteistyö pienissä kunnissa	21
	3.3.5 Muita kehittämishankkeita	21
	3.4 Hanketoiminnan haasteet	23
4	MENETELMÄT	26
	4.1 Kysely	28
	4.2 Kokeilut	29
	4.3 Tutkimuspäiväkirja	30
	4.4 Ryhmähaastattelut	31

4.5	Teemoitus ja litterointi.....	33
5	TULOKSET	35
5.1	Ulkoliikuntakokeilu	35
5.2	Digitaalisen nuorisotyön kokeilu	37
5.3	Koulunuorisotyön kokeilu	40
5.4	Viestintä ja tiedonkulku	45
5.5	Yhteisöllisyys.....	47
5.6	Toimintamalli.....	50
6	ARVIOINTI	53
6.1	Tilaaajan palaute ja arviointi prosessista	53
6.2	Arvioni opinnäytetyöstä.....	54
7	POHDINTA.....	57
8	LOPUKSI	59
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	66
	Liite 1 Haastattelurunko.....	66
	Liite 2 Tilaaajan palaute	67

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö on tutkimuksellinen kehittämistehtävä, joka vastaa olemassa olevaan tarpeeseen ja on tavoitteellista. Opinnäytetyön avulla ratkaistaan työelämän todellisia ongelmia ja tuetaan uutta tietoa koko ammattialalle. Kehittämisen tueksi kerätään systemaattisesti ja kriittisesti arvioimalla tietoa sekä käytännöstä että teoriasta ja siinä käytetään monipuolisesti erilaisia menetelmiä. Tutkimuksellinen kehittäminen sijoittuu tieteellisen tutkimuksen ja arki ajattelun kehittämisen väliin poimien molemmista puolista vaikutteita. (Ojasalo, Moilanen & Ritalahti 2015, 17–18.)

Tässä opinnäytetyössä jatkan tutkimuksellista kehittämistyötä, joka alkoi jo kehittävän harjoitteluni opintoina keväällä 2020. Suoritin kehittävän harjoitteluni teettämällä Pöytyän vapaa-aikapalveluiden kehittämiseen liittyvän kuntalaiskyselyn. Kyselyn avulla selvitettiin kuntalaisten toiveita ja odotuksia Pöytyän kunnan vapaa-aikapalveluista. Kirjoitin kyselyn tulosten pohjalta raportin (Kivilä 2020), jossa pohdin toimintaehdotuksia Pöytyän vapaa-aikatoimelle.

Vapaa-aikatoimintaa lähdettiin kehittämään innovaatio- ja verkostotoiminnan muodossa. Innovaatiotoiminta edellyttää monialaista osaamista, josta tärkeän osan muodostaa verkosto-osaaaminen. Verkostot mahdollistavat tiedon liikkumisen ja uuden tiedon luomisen. Tämä vaatii toimijoilta kumppanuutta ja vuorovaikutusta muiden verkoston jäsenten kanssa sekä hereillä olevista meneillä olevista hankkeista ja kehittämistoimista. (Vehkaperä 2013a, 64.)

Verkostojohtamisen oppaassa (2019) arvioidaan, että jäykkien ja hitaasti muuttuvien hierarkisten organisaatioiden tilalle olisi syntymässä verkostojen aikakausi (Valtio-neuvoston kanslia 2019, 12). Olen kehittävän harjoitteluni kehittämishankkeessa pohtinut Pöytyän vapaa-aikatoimen organisaatorakennetta ja säästötoimien myötä syntyneitä muutostarvetta muun muassa toimintamalleihin ja yksiköiden rooleihin. Yhtenä vaihtoehtona pienenevien resurssien paremmalle kohdentamiselle olen esittänyt monialaista verkostoitumista ja laajempaa yhteistyötä esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden kanssa sekä luopumista siiloutuneesta ja yksikkökohtaisesta työskentelytavasta.

Pöytyällä onkin jo käynnistynyt kehittämisehdotukseni pohjalta kokeilu, jossa vanhempainyhdistys pitää kunnan nuorisotilaa avoinna perjantaisin. Verkostot tarjoavat ketterän tavan ratkaista julkishallinnollisia haasteita (mt., 12), kuten esimerkiksi tässä nuorisotoimen pienet resurssit ja mahdollisuus pitää nuorisotilaa avoinna nuorten toivomalla tavalla.

Käytän opinnäytetyössäni tausta-aineistona kehittävässä harjoittelussa tekemääni kyselyä. Tämän lisäksi syvennän aineistoani haastattelemalla vapaa-aikatoimen työntekijöitä sekä esihenkilöitä ja selvitän heidän toiveitaan ja ehdotuksiaan toiminnan kehittämiseen liittyen. Tutkimuspäiväkirjaani (viittauksissa TP) liitän raportteja, keskusteluja, dokumentteja ja lehtijuttuja kehittämistyöhön liittyen. Näiden aineistojen pohjalta lähdemme opinnäytetyön aikana kokeilemaan uusia tapoja toimia ja tuottaa vapaa-aikapalveluja.

Kokeilukulttuurin idean mukaisesti testaamme kehittämisideoita käytännössä tarkoituksena löytää toimivia ratkaisuja uudeksi Pöytyän vapaa-aikatoimen toimintamalliksi pienenevien resurssien myötä. Benchmarkkauksen eli vertailukehittämisen ideaa hyödynnän opinnäytetyöni taustoituksessa. Vertailen muissa kunnissa tehtyjä kehittämishankkeita ja pohdin niiden pohjalta opinnäytetyöni tilaajan kannalta parhaiten soveltuvaa kehittämistoimintaa.

2 LÄHTÖKOHTA JA TAVOITTEET

Yhteisöpedagogikoulutuksessa ja opinnäytetöissä korostuu työelämän tarpeista lähtevä osaamisen kehittäminen (Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018, 7–9). Pöytyän kunnalla käynnistyi keväällä 2020 yt-neuvottelut, joiden myötä myös vapaa-aikatoimen resursseja ja toimintaa tuli arvioida uudelleen. Pöytyän vapaa-aikatoimi teetti keväällä 2020 kyselyn, jonka avulla selvitettiin kuntalaisten toiveita ja odotuksia Pöytyän kunnan vapaa-aikapalveluista.

Kyselyn tuloksia läpikäydessä havaittiin, että vapaa-aikatoimen toiminta on paikoin siiloutunut omiin yksikköihinsä (nuoriso-, liikunta- ja kulttuuritoimi). Lisäksi viestintää olisi tärkeää kehittää. Kyselystä tuli kuntalaisilta lukuisia varteenotettavia ehdotuksia ja toiveita palveluihin liittyen. Kyselyn tuloksien myötä vapaa-aikatoimi toivoi uudenlaista ja kehittävää ajattelumallia toiminnan yhtenäistämiseksi ja kehittämistyötä päätettiin jatkaa.

2.1 Tilaaja ja toimintaympäristö

Pöytyä on 8000 asukkaan maalaiskunta Varsinais-Suomessa (Pöytyän kunta 2021d). Pöytyän vapaa-aikatoimen säästötarve on osa laajempaa koko Pöytyän sivistysalan säästötoimenpidesuunnitelmaa (TP1). Jotta vapaa-aikapalvelut pysyvät laadukkaina ja asukkaiden toiveita ja tarpeita vastaavina, tulee vapaa-aikatoimessa kysyä, miten pienet resurssit saadaan kunnassa riittämään.

Pöytyän sivistystoimen tehtäväalueisiin kuuluvat varhaiskasvatus, perusopetus, lukiokoulutus, kirjasto, vapaa sivistystyö ja taiteen perusopetus sekä kulttuuritoimi, liikuntatoimi ja nuorisotoimi. Tässä opinnäytetyössä keskitytään kunnan vapaa-ajantoimintoihin, joihin kuuluvat kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut. (Pöytyän kunta 2018.) Näiden tehtäväalueiden lisäksi opinnäytetyöhön liitetään yleisiä koko kuntaorganisaation työskentelyyn liittyviä teemoja, jotka nousivat aineistosta esiin.

Lisätarvetta kehittämistoimille toi vielä samaan aikaan vahvistunut koronapandemiatilanne. Koronavirus COVID-19 -pandemiasta johtuvan poikkeustilan vuoksi lähes kaikki Pöytyän vapaa-aikatoimen toiminnat jäivät tauolle tai toimintoja supistettiin keväällä 2020. Rajoituksia jatkettiin vielä vuoden 2021 puolella. Vapaa-aikatoimella oli tarve kehittää uudenlaisia toimintamuotoja, jotka mahdollistaisivat palveluiden jatkumisen koronarajoituksista huolimatta.

Tavoitteena opinnäytetyössä on saada visio siitä, miten kannattaisi toimia, jos nyt lähdetäisiin puhtaalta pöydältä liikkeelle. Tavoitteena on luoda kaikkien osapuolten (ylin johto, työntekijät, asukkaat) toiveita ja tarpeita vastaava toimintamalliehdotus, jossa toteutuu laadukkaan vapaa-aikapalvelun kriteerit ja joka vastaa Pöytyän sivistystoimen strategiaa sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa (Pöytyän kunta 2018; 2019).

Toimintamallissa otetaan tarkasteluun yksiköiden eriytyneisyys ja kehittämistarve sekä tarve kustannusten pienentämiselle. Tärkeää on saada asukkaiden ja kunnan työntekijöiden toiveet ja mielipiteet aidosti huomioitua opinnäytetyötä tehdessä. Näistä lähtökohdista lähdimme yhdessä työryhmän kanssa luomaan kehittämistoimenpiteitä Pöytyän vapaa-aikatoimelle.

2.2 Suhteeni kehittämiskohteeseen

Olen itse tehnyt yhteistyötä Pöytyän liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa, työskennellyt nuorisohjaajana Pöytyällä ja kevästä 2021 alkaen toiminut Pöytyän etsivänä nuorisotyöntekijänä. Yhteisopedagogiopintojeni aikana vuonna 2020 tein kehittävän harjoitteluni Pöytyällä vapaa-aikatoimen kyselyn muodossa. Tunnen siis Pöytyän organisaatorakenteen ja vapaa-aikatoimen henkilökunnan sekä työskentelytavat melko hyvin. Nämä ennakkotiedot auttoivat minua tutkijana ja opinnäytetyön tekijänä syventymään paremmin kehittämistä kaipaaviin kohteisiin ja luomaan hyvän ja tiiviin yhteistyöpohjan kehittämistoimille.

Kehittämistyössä onkin tärkeää tutustua perusteellisesti kehittämisen kohteeseen ennen tarkkoja suunnitelmia. Taustoituksen puutteen vuoksi saatetaan alkaa kehittää väärää kohdetta, kun havaitaan vain oireet, eikä niiden syitä. Onnistuakseen kehittämistyön tulee ottaa huomioon esiolettamukset ja aiemmista tutkimuksista esiin nousevat lähtökohdat. Toimialan ymmärtäminen on tärkeää myös siksi, että kehittämistyössä tuotetut ratkaisut perustuisivat yleisten mallien ja käsitteiden sijasta toimintaympäristön todellisuuteen ja arkiseen käytännön toimintaan. (Ojasalo ym. 2015, 28–29.)

Oma positioni suhteessa kehittämistyön kohteeseen vaikuttaa osaltaan siihen, miten tuloksia tulkitseen ja mitkä teemat nostan analyysiosiossa tarkempaan tarkasteluun. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan on mahdotonta säilyttää täysi puolueettomuus tutkittavaan kohteeseen, sillä aineisto suodattuu tutkijan oman kehyksen läpi. Tutkijan havainnointiin ja tulkintoihin vaikut-

taa aina tutkijan oma asema ja ennakko-oletukset. Koska tutkijan täysi irtautuminen ja objektiivisuus aineiston analyysissä on mahdottomuus, on tärkeämpää tuoda nämä seikat mahdollisimman hyvin esille työn eri vaiheissa. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 118.) Pyrin ottamaan nämä vaikutukset huomioon kehittämistyötä tehdessäni ja kirjoittamaan ne auki opinnäytetyössäni. Aineistoa tulkitessani kriittinen reflektio ja aineiston uudelleentulkinnat auttavat ymmärtämään aineistoa ja irtautumaan subjektiivisista tulkinnoista (Laine 2015, 38).

Haastattelu on vuorovaikutustilanne, jossa on vaikutusta sillä, millainen suhde tutkijan ja tutkittavien välillä on (Hyvärinen, Nikander & Ruusuvuori 2010, 45–46). On todennäköistä, että minulle kerrottiin haastattelutilanteissa eri asioista ja eri tavalla, kuin jos haastattelijana olisi ollut työntekijöille entuudestaan vieras tutkija. Tuttuudesta voi olla myös hyötyä. Tutulle henkilölle voi olla helpompi puhua, eikä haastattelutilannetta välttämättä jännitä samalla tavalla kuin vieraan kanssa. Omat oletukseni ja suhteeni Pöytyän vapaa-aikatoimen työyhteisöön puolestaan vaikuttavat siihen, miten haastattelijoiden kertomaa tulkitseen ja mitkä asiat nostan haastattelu- ja kyselyaineistosta merkityksellisiksi.

Opinnäytetyössäni minun tulee ottaa huomioon haastatteluaineiston anonymiteetin säilyminen, sillä tarkastelussani on pieni kunta ja sen työntekijät. Arkistonhoitaja, YTT Arja Kuula käsittelee teoksessaan haastateltavien tunnistettavuutta ja anonymisointia. Kirjoitustavalla on suuri merkitys, kun tutkitaan pieniä erityisryhmiä tai kun suorat lainaukset aineistosta voivat mahdollistaa haastateltavien tunnistamisen. (Kuula 2011, 142.) On myös hyvä huomioida, että rehellisiä vastauksia saa kohderyhmältä erityisesti silloin, kun vastaajia ei yksilöidä ja heidän nimettömyytensä taataan (Ojasalo ym. 2015, 48).

Opinnäytetyön kaikissa eri vaiheissa tulen noudattamaan hyvän tieteellisen käytännön tutkimuseettistä ohjeistoa sekä ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisiä suosituksia. Näihin sisältyy esimerkiksi haastateltavien informointi kehittämistyöstä, kerätyn tiedon säilyttäminen luottamuksellisesti sekä haastateltavien suostumuksen pyytäminen. Opinnäytetyön kirjoitusvaiheessa huomioin oikeat lähdeviittauskäytännöt sekä sisältöjen saavutettavuuden. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012; Arene 2019; Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021.)

Ennen kehittämistoimien käynnistymistä vapaa-aikatoimen työntekijät keskustelivat tiimipalaverissaan opinnäytetyöstä ja kokeiluista. Työntekijät suhtautuivat ehdotukseeni positiivisesti, jonka jälkeen sovimme vapaa-aikatoimen esihenkilön kanssa tarkemmista suunnitelmista ja ai-

katauluista. Erityisesti työyhteisössä joutuu välillä miettimään suostuttelun ja pakottamisen rajaa. Työelämään pohjaavassa kehittämistyössä oletetaan, että henkilökunta osallistuu organisaationsa toimintojen kehittämiseen. (Ojasalo ym. 2015, 48–49.) Oma vaikutelmani on, että työntekijät olivat mielellään mukana kehittämistoimissa ja osallistuivat mielenkiinnolla ryhmähaastatteluun sekä kokeilujen suunnitteluun. Yhteistyö työntekijöiden kanssa oli mutkatonta ja innostavaa.

Katsoin opinnäytetyön aiheen tärkeäksi, sillä kuntien vapaa-aikatoimissa tehdään merkityksellistä työtä ja edistetään kuntalaisten hyvinvointia. Tunnistan kuitenkin monessa kunnassa tällä hetkellä olevat säästöpainet sekä toisaalta koronatilanteesta aiheutuvat haasteet vapaa-aikapalveluiden tuottamisessa. Myös vilkas julkinen keskustelu kansalaisten ja erityisesti nuorten jakamisesta koronan aiheuttaman poikkeustilan aikana herätti mielenkiintoni. Näkemykseni mukaan työpaikoilla, niin kunnissa kuin muissakin organisaatioissa, on tärkeää antaa asiakkaille ja työntekijöille mahdollisuus vaikuttaa, kertoa havaitsemistaan epäkohdista sekä etsiä ratkaisuja näihin.

2.3 Tulokset ja tuotokset

Järjestin työntekijöille joulukuussa 2020 keskustelutilaisuuden, jossa pohdittiin yhdessä keinoja toiminnan kehittämiseksi ja ryhdyttiin suunnittelemaan, mitä lähdetään kokeilemaan käytännössä. Toiminnallisen lähestymistavan hyvänä puolena oli, että pystyin kokeilujen aikana pitämään tutkimuspäiväkirjaa sekä hyödyntämään jo aiemmin laatimani kyselyraportin kehittämisehdotuksia. Opinnäytetyön yhteydessä syntyi rohkeasti kokeilemalla keinoja toiminnan kehittämiseksi. Samalla kertyi tietoa siitä, miten kokeilut otettiin kunnassa vastaan, mitä haasteita ja onnistumisia kokeilujen aikana syntyi ja miten kokeiluja voisi edelleen kehittää.

Tuotoksena kokeilujen lisäksi kokosin kirjallisen ehdotuksen Pöytyän kunnan vapaa-aikatoimen uudeksi toimintamalliksi (5.6 Toimintamalli). Esityksessä on käytännön ehdotuksia ja esimerkkejä toiminnan kehittämiseksi sekä perustelut, miksi näin kannattaisi tehdä. Liitin ehdotukseen havaintoja kokeiluista niiden aikana ja niiden jälkeen. Haasteena toimintamallin luomisessa on näkemykseni mukaan toiminnan kehittäminen niin, etteivät henkilöresurssit pienene ja etteivät työntekijät koe vaikuttamismahdollisuuksiensa pienentyvän tai työmääränsä lisääntyvän.

3 TUTKIMUKSEN TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Kuntarakenteessa on tapahtunut paljon muutoksia, eikä keskustelu kuntayhteistyön monista muodoista ja hallinnollisista ratkaisuista ole vain tämän ajan ilmiö. Kuntarakenteen muutoksia on myös perusteltu monella tavalla. Aluksi palveluverkkoa kasvatettiin nopeasti. Sitten kuntien kokoa on kasvatettu ja kuntayhtymien tehtäviä lisätty. Ihanteelliseksi kooksi katsottiin yli 8000 asukkaan kunnat, joihin myös Pöytyä lukeutuu. (Riukulehto 2016, 8.)

Kuntien ja alueiden vanhat rajat sekä kuntalaisten identiteetit säilyvät vielä pitkään kuntaliitosten jälkeen (Zimmerbauer 2016, 29). Myös Pöytyällä palveluiden tuottamisen ja kehittämisen haasteena on maantieteellisesti laaja kunta, johon on aiemmin liitetty naapurikuntia ja joka jakautuu kolmeen eri kuntakeskukseen (Yläne, Riihikoski ja Kyrö). Toimintaa ja palveluita toivotaan kaikkiin kyliin ja toiminnan hajautuminen myös verottaa työntekijöiden resursseja. (Kivilä 2020, 25–27; Haastattelu 1.)

Organisaation sisäisiä rakennemuutoksia tärkeämmäksi nousee toimintaympäristön muutos, jossa korostuu toimijoiden keskinäinen vuorovaikutus sekä riippuvuussuhteet. Julkisen hallinnon ja kuntien johtamisessa on vahva byrokraattinen perinne. Toimintaympäristön muutos vaatii kunnilta uudenlaista johtamis- ja toimintatapaa. Organisaation johtamisen rinnalle tarvitaan verkostojen johtamista. (Möttönen & Niemelä 2005, 79–80, 86.)

Verkostojen merkityksen korostuminen muuttaa käsitystä kuntajohtamisesta. Kunta on nähtävä palveluita tuottavan organisaation ohella toimintaverkostona, jossa kunta hoitaa tehtävänsä yhdessä muiden toimijoiden kanssa. Verkostoajattelu tuo uuden piirteen julkisen ja yksityisen sektorin suhteeseen; menestyminen edellyttää yhteistoimintaa ja kumppanuutta. Hallinto-käsitteen sijaan puhutaankin hallinnasta, jonka ominaisuuksia ovat muun muassa toiminnan kehittäminen, toimintojen koordinointi, verkostoituminen, aloitteellisuus ja aktiivisuus. (Mt., 87–89.)

Pienen vapaa-aikatoimen kehittäminen ei suuressa mittakaavassa tuo muutosta kuntaan organisaatiotasolla, mutta toivoisin kokeiluiden herättävän mielenkiintoa ja vilkasta keskustelua siitä, miten Pöytyällä julkista hallintoa johdetaan ja mitä uusia näkökulmia innovaatiot, kokeilut ja verkostoyhteistyö voisivat kuntaan tuoda. Vapaa-aikatoimen verkostoihin tulkitsen kuuluvan

sekä kunnan sisäisiä että ulkoisia toimijoita. Näitä ovat esimerkiksi alueen koulut ja kansalaisopisto, tekninen toimi, kolmas sektori (seurat, yhdistykset ja luottamushenkilöt) ja Pöytyän seurakunta sekä naapurikunnat, kuten Aura, Oripää, Loimaa ja Lieto.

Hyvinvointisektorin rahoitus on pirstoutunut kahdesta syystä. Ensimmäkin rahoituskanavien määrä on kasvanut ja toiseksi rahoitusta suunnataan kestoaltaan eri pituisiin hankkeisiin ja projekteihin. Lisäksi rahoittajat suosivat hankkeita, joissa on monia toimijoita ja joissa tehdään seudullista sekä kuntien ja järjestöjen välistä yhteistyötä. Kuntien ja järjestöjen yhteistyöllä saataisiinkin kanavoitua seudulle taloudellisia resursseja. Hankerahoituksen avulla käynnistyvillä projekteilla on jo itsessään merkittävä työllistävä vaikutus. Yhteistyöhön kannustava rahoitusjärjestelmä on siinäkin mielessä hyvä, että toimijoiden välinen yhteistyö synnyttää uusia toimintatapoja ja tuottaa innovaatioita, jotka puolestaan edistävät hyvinvointisektorin toimintaa. (Mt., 163.)

Myös Pöytyällä käynnistyneillä kokeiluilla oli yhteistyötä ja työllisyyttä lisääviä vaikutuksia. Koulunuorisotyöntekijän palkkaamiseen saatu rahoitus mahdollisti uuden työntekijän palkkaamisen nuorisotoimen määräaikaiseen tehtävään. Jo hankkeen alkumetreillä oli havaittavissa, että työntekijälle oli tarvetta. Lisäksi ulkoliikuntakokeilu mahdollisti liikunnanohjaajan palveluiden oston tilanteessa, jossa sisäliikuntatilojen sulkeminen oli pakottanut liikuntatoimen katkaisemaan ohjaajan palveluiden oston.

3.1 Kehittämisen- ja innovaatiotoiminta

Tutkimuksellinen kehittäminen voi saada alkunsa esimerkiksi organisaation kehittämistarpeista tai halusta saada aikaan muutoksia. Tutkimukselliseen kehittämistyöhön kuuluu käytännön ongelmien ratkaisua ja uusien ideoiden ja käytäntöjen toteuttamista. Kehittämisessä etsitään parempia vaihtoehtoja ja viedään asioita käytännössä eteenpäin. Kun tieteellisessä tutkimuksessa tuotetaan ilmiöstä uutta teoriaa, saadaan tutkimuksellisessa kehittämisessä aikaan käytännön parannuksia tai uusia ratkaisuja. Tutkimuksellisuus ilmenee kehittämisessä erityisesti järjestelmällisyytenä, tiedon hankintana, analyttisyytenä, kriittisyytenä sekä uuden tiedon luomisena ja jakamisena. (Ojasalo ym. 2015, 19, 22.)

Tavoitteena kokeilemalla kehittämisessä on esimerkiksi kehittää organisaation toimintatapoja. Kokeilemalla kehittäminen on systemaattista, loogista ja tosielämän havaintoihin perustuvaa.

Kokeilu on lähestymistapa innovatiivisiin hankkeisiin ja erilaisiin kehitysprojekteihin. Kokeilut ovat nopeita ja helppoja ja kustannuksiltaan alhaisia tapoja lähestyä kehitettävää asiaa. Kokeilut synnyttävät ensikäden tietoa, jonka avulla kehityshanketta voidaan ohjata oikeaan suuntaan. (Hassi, Paju & Maila 2015, 3–4.)

Innovaatioilla tarkoitetaan esimerkiksi uutta tuotetta, prosessia tai toimintamallia, jolla saadaan aikaiseksi taloudellista tai muuta hyötyä. Innovaatiotoiminta soveltuu lähestymistavaksi, kun tavoitteena on tuottaa jotain täysin uutta, esimerkiksi uudenlainen toimintamalli. (Ojasalo ym. 2015, 83, 85.) Myös Pöytyällä innostuttiin ehdotuksestani lähteä suoraan kokeilemaan kehittämisideoita juuri siitä syystä, että sen arveltiin vievän vähemmän työaikaresursseja työntekijöiltä. Etenkin monien hankkeiden hakemukset ja raportit kirjallisine selvityksineen ovat työläitä ja vievät työaikaa muilta töiltä. (TP1; Haastattelu 1.)

Innovaatiotoiminta perustuu käytännönläheisyyteen, avoimeen ja kokonaisvaltaiseen ajatteluun sekä uusien toimintaympäristöjen ja -tapojen hallintaan. Useissa tulevaisuuden kehityssuuntia luotaavissa julkaisuissa on tuotu esille, että sekä yritysten että julkisten organisaatioiden on kehitettävä toimintaansa, jotta Suomen nykyinen elintaso pystyttäisiin säilyttämään. Ilman innovaatiotoimintaan panostamista ja työelämän jatkuvaa kehittymistä toiminta jää polkemaan paikoilleen. Tällöin organisaatiot eivät pysty vastaamaan asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. (Pirilä & Konkka 2013, 11–12.) Asiakkaan rooli on vahvistunut innovaatiotoiminnassa (Ojasalo ym. 2015, 87). Näin myös Pöytyän kokeiluissa kuntalaisilta saatu palaute ja kehittämisideat sekä toiveet vaikuttivat opinnäytetyöhön jo ideointivaiheessa. Kuntalaisilta myös pyydettiin palautetta heti tuoreeltaan kokeilujen aikana ja niiden päätyttyä.

Kokeilemalla kehittäminen sopii tilanteisiin, joissa ei ole valmista tietoa siitä, mitä tulisi kehittää ja miten. Kaikkia kehittämistoimia suunniteltaessa on aina lopulta mentävä ja testattava, miten uusi idea toimii käytännössä. Kokeilujen tarkoitus on synnyttää uutta tietoa kehitettävästä ideasta, eikä kokeilujen odotetakaan olevan valmiita ja täydellisiä. Usein käykin niin, että alkuperäinen idea ei menesty, mutta siihen liittyvät kokeilut paljastavatkin yllättäviä uusia ja parempia ideoita. (Hassi ym. 2015, 9, 11.)

Kunnissa on hyviä esimerkkejä ideoinnin ja kokeilukulttuurin merkityksestä. Esimerkiksi Lemppälässä, Hyrynsalmella, Savitaipaleella, Vaasassa ja Espoossa on aktiivisesti osallistettu henkilökuntaa, kannustettu pohtimaan ja ryhtymään tuumasta toimeen. Aktiivisen ideakulttuurin

luominen vaatii ilmapiiriä, jossa ihmisille annetaan mahdollisuus pohtia kriittisesti, miten voisimme parantaa palvelua. Kokeilut tarvitsevat yhteistä arviointia, jotta ne saadaan siirrettyä yhteiskunnan käyttöön. Yhteiseen pöytään istumalla ja yhteistyötä tekemällä saataisiin edistettyä yhteistä etua omien yksittäisten projektien tai suunnitelmien sijasta. (Maury, Bärlund & Loukomies 2017, 62, 70, 81.)

3.2 Nuorisotutkimus ja nuorisoalan kehittäminen

Suomalaisen nuorisotutkimuksen kehityksessä on ryhdytty käyttämään yhä enemmän laadullisia, tutkijan ja tutkittavan kommunikaatioon perustuvia menetelmiä. 1990-luvulla ryhdyttiin hankkimaan tietoa nuorten asenteista ja arvoista kyselyihin ja haastatteluihin perustuvilla selvityksillä. Nuorisobarometrien lisäksi on julkaistu muun muassa Nuorten elinolot -vuosikirjaa. Tämä on mahdollistanut tasavertaisemman suhteen tutkijan ja tutkittavan välille ja antanut haastateltavan itse johdatella keskustelua tärkeinä pitämiinsä aiheisiin. (Puuronen 2006, 234–235, 260.)

Nuorisotyön keskiössä ovat nuoret, joiden elämä rakentuu tulevaisuuden palikoista. Nuorisoalan toimijoilta vaaditaan tulevaisuuteen katsovaa työtettä. Nuorisoalan kehittäminen koostuu laadukkaasta tutkivasta ja kehittävästä toiminnasta sekä innovaatiotoiminnasta. (Ruuska 2014, 10–11.) Myös Pöytyällä kokeiluihin valikoitui nuorten suosimien verkkoalustojen hyödyntäminen digitaalisessa nuorisotyössä.

Nykyään nuorisotutkimus nähdään valtionhallinnossa osana nuorisopolitiikan, nuorisotyön ja nuorisotoiminnan kehittämistä ja tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa hallinnolle ja toimialalle käyttökelpoista tietoa. Hankemuotoinen nuorisotyön kehittäminen on pitkään nähty huolellisen suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kautta suoraviivaisesti etenevänä prosessina. Nuorisotyön kehittämistoiminnassa tarvitaan tietoa esimerkiksi nuorisotyön toimivuudesta ja muuttamistarpeesta. Asioiden muuttamiseksi tarvitaan myös muutoksen mahdollistavaa tietoa, joka saattaa edellyttää nuorisotyön kansallisten linjausten tai paikallisten käytäntöjen haastamista. (Nieminen 2012, 40, 42–43, 51.)

Humanistinen ammattikorkeakoulu Humak on mukana alueellisissa ja valtakunnallisissa nuorisotyön verkostoissa. Nuorisotyötä kehitetään Humakissa osana valtakunnallista nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusrakennetta. Humakin nuorisotyön kehittämisryhmän tavoitteena on

lisätä nuorisotyön tunnettuutta sekä kehittää toimialaa yhdessä työelämän kanssa. Pyrkimyksenä on lisäksi tulevaisuuden nuorisotyön haasteiden ja osaamistarpeiden ennakointi. Lisäksi kehittämisryhmä pitää nuorisotyön näkökulmaa esillä yhteiskunnallisissa keskusteluissa. (Ruuska 2014, 12–13.)

Nuorisotyön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) ensimmäinen isompi kehittämishanke oli vuosina 2000–2008 toteutettu Kannuste-hanke, jonka tavoitteena oli kehittää alueen nuorisotyötä käytäntölähtöisesti ja yhdessä pohtien. Humakin merkittäviä kehittämistöitä ovat olleet muun muassa ehkäisevän päihdetyön osaamiskeskus sekä koulussa tehtävä nuorisotyö. Nuorisotyön TKI-toiminta tulee kehitettyjen toimintojen, menetelmien ja osaamisen kautta olemaan tiukasti kiinni nuorisotyön kentässä. Vahva työelämäyhteys on se perusta, joka oikeuttaa puhumaan nuorisotyön kehittämisestä. (Sinisalo-Juha 2014, 24–25, 27–28.)

Tutkija YTM Antti Kivijärvi käsittelee artikkelissaan (2012) kehittämistyötä ja kollektiivista oppimista tukevien rakenteiden ja verkostojen tärkeyttä kunnallisen nuorisotoimen näkökulmasta. Artikkelin pohjautuu valtakunnallisen monikulttuurisen nuorisotyön kehittämishankkeen aikana kerättyyn aineistoon. Jatkuva oppimisen ja kehittymisen vaatimus koskettaa nykyään myös kunnallisia organisaatioita, Kivijärvi toteaa. Nuorisualan nopeasti muuttuviin toimintaympäristöihin reagoimaan pyrkivät nuorisotyöntekijät jäävät kuitenkin usein vaille laajemman työyhteisön ja organisaation tukea. (Kivijärvi 2012, 299–300, 312.) Tästä oli viitteitä myös opinnäytetyön aineistoa tarkastellessa.

Nuorisotyö vaatii moniulotteista herkkyyttä ja nuorisotyön sekä kehittämistoiminnan keskiössä ovat nuorisotyöntekijöiden hiljaisen tiedon ja yksilöllisen osaamis pääoman hyödyntäminen. Kehittämistoiminnan edellytyksiä ovat käytäntöjen ja rutiinien kriittinen tarkastelu, avoin dialogi sekä totuttujen mukavuusalueiden ulkopuolelle meneminen. Oppimislähtöistä kehittämistoimintaa edistää luottamuksellinen toimintakulttuuri sekä suotuisat olosuhteet tiedon ja osaamisen sanallistamiseen, arviointiin ja soveltamiseen. (Nyman 2012, 246.) Avoimuus ja ammatillisen osaamisen hyödyntäminen toiminnassa korostui myös opinnäytetyöni aineistossa.

Johdon sitoutuminen on tärkeää kehittämistyön vaikuttavuuden kannalta. Jos kehittämishanke jää yksittäisen kenttätöntyöntekijän vastuulle, on siitä kertyvän osaamisen ja saatujen tulosten käyttöönotto koko organisaatioon epätodennäköistä. Tarvittavien muutosten täytäntöönpano ilman johdon tukea on usein mahdotonta. Johdon läsnäolo hankkeen eri vaiheissa tuo kehittämiselle vahvemman oikeutuksen. (Kivijärvi 2012, 305.) Olenkin tyytyväinen, että sain vapaa-

aikatoimen esihenkilön ja sivistystoimen johtajan mukaan toiseen opinnäytetyön ryhmähaastatteluista. Vapaa-aikatoimen esihenkilö oli lisäksi aktiivisesti mukana yhteisissä tiimipalaverissa ja toimi yhteyshenkilönäni koko prosessin ajan.

Vapaa-aikatoimialan kannalta yleisiä termejä sekä nuorisotyön teoreettista viitekehystä tulen avaamaan tarkemmin opinnäytetyön tulosten kautta. Digitaalisen nuorisotyön kokeilussa tarkastelen verkkonuorisotyön muotoja ja verkkomuotoisen työskentelyn ominaispiirteitä sekä siihen liittyviä haasteita. Koulunuorisotyön kokeilussa käyn läpi koulunuorisotyön liikkuvuutta koulun ja vapaa-ajan välimaastossa sekä kasvatuksellista näkökulmaa. Sosiaalisen median käyttö työkaluna nuorisotyössä tulee vahvasti esille erilaisten esimerkkien kautta. Viestinnän, yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulmat vahvistavat kukin osaltaan hyvinvoinnin tärkeyttä työyhteisössä. Ulkoliikuntakokeilun yhteydessä avaan tarkemmin luontosuhteen merkitystä mielen hyvinvointiin. Näitä kokeiluihin kytköksissä olevia käsitteitä tuon esiin Tulokset-luvussa. Myös kiireen ja stressin vaikutuksia innovaatiotoimintaan tulen avaamaan tarkemmin jäljempänä.

3.3 Aiemmat vastaavat tutkimushankkeet

Monissa kunnissa on lähdetty kehittämään vapaa-aikapalveluita. Teimme Humakin yhteisöpedagogiopintoihin kuuluvalla Tutkimuksellinen kehittämistoiminta -opintojaksolla ryhmätyönä benchmarkkaustehtävän, jossa tarkasteltiin kuntien kehittämishankkeita. Näitä vertailuja pystyin hyödyntämään myös opinnäytetyössäni. Benchmarkkaus eli vertailukehittäminen tarkoittaa toiminnan vertaamista muiden vastaavanlaiseseen toimintaan. Benchmarkkauksen perusideana on tunnistaa toiminnan menestystekijät, analysoida erot toiminnoissa ja soveltaa opittua käytäntöön. Se on jatkuvaa ja systemaattista organisaation tuottavuuden, laadun, työprosessien ja työtapojen tehokkuuden vertaamista valioluokkaa edustavien yritysten ja organisaatioiden vastaaviin toimintatapoihin. (Strömmer 2005, 55–56.)

Benchmarkkauksella pyritään suunnitelmallisesti kehittämään omaa toimintaa tutkimalla ja vertailemalla esikuvien toimintaa sekä poimimalla tietoja ja taitoja, joita hyödyntäen voidaan parantaa omaa toimintaa. Perusideana on toisilta oppiminen ja oman toiminnan kyseenalaistaminen. Tarkoituksena on reflektoida ja tunnistamalla oman toiminnan heikkouksia tai parantamista vaativia toimintoja kehittää omaa toimintaa. (Noro 2005, 65.)

Benchmarkkaus-ryhmätyössä vertailimme muissa kunnissa toteutettuja kehittämistoimia, ja kiinnitimme huomiota erityisesti kehittämishankkeisiin, joissa kohteena oli kuntien vapaa-aikapalvelut (nuoriso-, liikunta- tai kulttuuripalvelut). Tutustuimme aiemmin kunnissa tehtyihin kehittämissuunnitelmiin ja tutkimuksiin ja kartoitimme, mitkä olivat havaintojemme mukaan hyviä benchmarkkauskohteita vapaa-aikatoimen kehittämistyötä ajatellen. Aineiston pohjalta etsimme hyviä toimintamalleja ja ratkaisuja Pöytyän vapaa-aikatoimen palveluiden kehittämiseen.

Otimme lähempään tarkasteluun neljä opinnäytetyötä, joista yhden kirjoittajaa pääsimme myös haastattelemaan. Näitä kehittämishankkeita vertailemalla saimme kattavan kuvan menetelmistä ja lähestymistavoista, joiden pohjalta myös Pöytyän vapaa-aikatoimen palveluita oli kannattavaa lähteä kehittämään.

3.3.1 Virolahden ja Miehikkälän kuntien vapaa-aikapalveluiden kehittäminen

Sari Rasin kehittämistyön tavoitteena oli löytää kunnan vapaa-aikapalveluiden rooli kunnallisten palveluiden kokonaiskentässä ja konkretisoida vapaa-aikapalveluiden merkitys kunnallisessa palveluverkostossa (Rasi 2013, 2, 5). Vapaa-aikatoimen merkitystä tarkastelin myös omassa opinnäytetyössäni. Järjestämässäni vapaa-aikatoimen haastatteluissa sivusimme kysymystä, millainen asema nuorisotoimella on Pöytyällä; täytyykö valtuustossa perustella vuodesta toiseen nuorisotyön tärkeyttä ja määrärahojen merkitystä? Työntekijöiden näkemys oli, että Pöytyällä on tehty pitkään pohjustavaa työtä asian edistämiseksi ja nuorisotoimen lisäksi myös kulttuurilla ja liikunnalla on omat asiaa edistävät luottamushenkilöt, jotka puhuvat vapaa-aikapalveluiden merkityksestä. Tältä osin vapaa-aikatoimella on siis Pöytyällä hyvä asema kunnallisessa päätöksenteossa. (Haastattelu 1.)

Selvitystyönsä myötä Rasi teki ehdotuksia ensimmäisiksi käytännön toimenpiteiksi, mutta toiminnassa ei vielä ryhdytty konkreettisiin muutoksiin (Rasi 2013, 7). Omassa työssäni lähtökohdiana on tuottaa kokeiluja ja toimintamalleja, joita lähdettäisiin vielä kokeiluvaiheen jälkeen työstämään eteenpäin. Kokeilukulttuurin lähestymistavalla saataisiin konkreettisia tuloksia hyvinkin nopealla aikataululla. Rohkeasti tekemällä pystyttäisiin välttämään aikaa vievää ylisuunnittelua.

Rasi katsoo työssään tärkeäksi havainnoksi mm. sen, että tärkeintä on palveluiden saatavuus ja löydettävyys, ei se, minkä hallintokunnan alaisuudessa toimitaan. Myös asiantuntemusta tulisi kunnassa lisätä. (Mt., 37–38.) Ammatillisuus ja osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen nousi myös Pöytyän haastatteluissa esiin useassa kohtaa.

Rasi toteaa tärkeäksi toimialojen irtautumisen pois siiloutuneesta, yksinäisestä ja itsenäisestä työotteesta, mikä ei tulosten perusteella ole kannattavaa eikä mahdollista (mt., 43–44). Myös Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittämishanke lähti liikkeelle ajatuksesta siiloutuneesta toimintakulttuurista ja yhteistoiminnallisuuden haasteista.

3.3.2 Mynämäen, Nousiaisten ja Maskun liikunta- ja nuorisotoimien yhteistyömahdollisuudet

Jouni Kangasniemen kehittämistyön tavoitteena oli selvittää Maskun, Nousiaisten ja Mynämäen liikunta- ja nuorisotoimien nykytilanne sekä toiminnan vahvuudet ja kehittämistarpeet. Työssä tarkasteltiin, millaista yhteistyötä tarvitaan tulevaisuudessa sekä visioitiin uusia yhteistyötapoja tuottaa liikunta- ja nuorisopalveluita. (Kangasniemi 2011, 1.) Omassa opinnäytetyössäni Pöytyän ryhmähaastatteluissa käyttämäni SWOT-analyysin myötä pohdittiin myös vapaa-aikatoimen vahvuuksia ja heikkouksia sekä tulevaisuuden näkymiä.

Masku, Nousiainen ja Mynämäki päättivät tehdä yhteisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman, jonka rinnalla kulki opinnäyteprojektina kolmen kunnan liikunta- ja nuorisotoimien kehittämishanke. Työryhmän laatimalla kyselyllä kartoitettiin asukkaiden käytettävissä olevat kuntien toteuttamat nuoriso- ja vapaa-aikapalvelut. (Mt., 22–23.) Myös omassa opinnäytetyössäni hyödynnän aineistona Pöytyän vapaa-aikapalveluita käsittelevää kyselyä.

Kangasniemen kehittämistyön kolme eri näkökulmaa olivat ennaltaehkäisevä työ, yhteistyön lisääminen sekä resurssit. Lisäksi toimialaryhmille annettiin tehtäväksi suunnitella konkreettisia, toteuttamiskelpoisia, käytännön toimenpiteitä näille painopistealueille. (Mt., 23.) Käytännön toimenpiteisiin päädyttiin myös Pöytyän haastatteluiden jälkeen, kun ideoinnin kautta päätettiin kokeiluista, joita keväällä 2021 lähdettiin käytännössä toteuttamaan. Lisäksi yhteistyön lisääminen sekä resurssit nousivat haastatteluissa esiin muutamien muiden pääteemojen kanssa.

Taloudellisten sekä työntekijäresurssien osalta kuntien liikunta- ja nuorisotoimien välillä havaittiin merkittäviä eroja. Toimenpiteiksi esitettiin Kangasniemen mukaan kuntien yhteistä liikuntapaikkastrategiaa, jossa kustannukset jakautuisivat tasaisesti. Yhteistyö kuntien liikunta- ja nuorisotoimialueiden sekä järjestöjen välillä todettiin toimivaksi. (Mt., 35–37.) Myös Pöytyän haastatteluissa kolmas sektori nähtiin voimavarana ja hyvät yhteydet eri toimijoihin nähtiin edellytyksenä mutkattomalle yhteistyölle (Haastattelu 1). Sen sijaan toimintojen yhdistämistä naapurikuntien kanssa en katso Pöytyän kaltaisessa kolmen kuntakeskuksen palveluita tuottavassa kunnassa käytännölliseksi ratkaisuksi. Pöytyään on jo aiemmin liitetty Karinaisten ja Yläneen kunnat, mikä tekee Pöytyästä maantieteellisesti melko laajan. Kunta tekee kuitenkin laajasti yhteistyötä ja verkostoituu alueen ympäryskuntien kanssa.

3.3.3 Kohti parempia nuorten vapaa-ajan palveluita: kehittämissuunnitelma Kiteen kaupungille

Sanna Neuvosen opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää tilaajalle, Kiteen kaupungille, miten tyytyväisiä paikkakunnan nuoret ovat olemassa oleviin vapaa-aikapalveluihin, sekä mitä kehitettävää niissä on ja laatia tutkimustyön perusteella kehittämissuunnitelma (Neuvonen 2014, 2).

Tutkimus tehtiin palvelemaan koko Kiteen kaupungin vapaa-aikatoimea, joten siinä käsiteltiin niin liikunta-, kulttuuri- kuin nuorisotoimenkin tarjoamia palveluita. Neuvonen etsi opinnäytetyössään vastauksia siihen, ovatko kiteeläiset nuoret tyytyväisiä olemassa oleviin palveluihin, mitä palveluissa tulisi kehittää ja miten tämä tulisi tehdä. Työssä tarkasteltiin lisäksi, onko kuntaliitos vaikuttanut nuorten palveluihin ja niiden käyttämiseen. (Mt., 16.) Myös Pöytyän kyselyssä nuorilta toivottiin ehdotuksia palveluiden kehittämiseksi sekä tietoa siitä, millaisia palveluita nuoret erityisesti toivoisivat.

Neuvosen aineiston pohjalta koottu kehittämissuunnitelma sisälsi ehdotuksia koskien mm. uutta nuorisotilaa ja nuorisotilojen toimintaa, tapahtumia, kulttuuripalveluja, harrastusmahdollisuuksia, tiedottamista ja yhteistoimintaa. Suunnitelmassa kehoitettiin jatkamaan yhteistyötä seurojen, järjestöjen ja vapaaehtoisten sekä naapurikuntien kanssa. Suunnitelman sisältämiä ideoita ja toimintamallia voidaan soveltaa myös muiden kuntien vapaa-aikatoimissa. (Mt., 21–33.)

3.3.4 Kirjastojen ja vapaa-aikapalveluiden yhteistyö pienissä kunnissa

Maria Poikosen opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia pienten kuntien yleisten kirjastojen ja vapaa-aikapalveluiden välistä yhteistyötä. Minkälaiden vapaa-ajan sektoreiden kanssa yhteistyötä tehdään ja minkälaiset syyt puolestaan selittävät yhteistyön vähyyttä. (Poikonen 2019, 2, 25, 28.)

Tutkimuksessa selvisi, että yhteistyön tekeminen vaihtelee runsaasti kirjastojen välillä. Useimmiten yhteistyötahoina toimi kulttuuripalvelut sekä kansalaisopistot. Yhteistyön sujuvuutta esti kyselyn mukaan jokaisella sektorilla puute ajasta, rahasta tai sopivista tiloista. (Mt., 56–58.) Myös Pöytyällä pienet resurssit niin henkilömäärien, määrärahojen kuin työajankin muodossa tunnistettiin monesti esteeksi laajemmalle yhteistyölle ja palveluiden kehittämiseksi. Pöytyällä vapaa-aikatoimen haasteena oli erityisesti yhteistyö koulujen kanssa. (Haastattelu 1.)

Poikosen tutkimuksessa vastaajista 70 % kannatti erilaisen yhteistyön lisäämistä. Eniten yhteistyötä kaivattiin lisää kunnan nuorisopalveluiden kanssa. Kaikkien sektoreiden osalta yhteistyötä tehtiin mainostamalla erilaisia kunnassa järjestettäviä tapahtumia ja tilaisuuksia. (Poikonen 2019, 56–58.) Oman tulkintani mukaan monesti yhteistyön esteenä ei ole niinkään haluttomuus, vaan ajankäytön priorisointi. Työntekijät tekevät valintoja sen suhteen, mihin yhteistyömuotoihin on kannattavaa panostaa, kun kaikkialle ei kuitenkaan ehdi (Haastattelu 1).

3.3.5 Muita kehittämishankkeita

Benchmarkkaus-ryhmätyössämme lähdimme kartoittamaan kunnissa jo tehtyjä tai meneillään olevia hankkeita ja kehittämissuunnitelmia. Rajasimme haun nimenomaan liikunta-, kulttuuri-, nuorisotoimen ja vapaa-ajan palveluiden kehittämiseen. Rajatulla haulla saimme esimerkkejä ja vertailukohteita liittyen kuntien vapaa-ajan palveluiden kehittämiseen.

Nakkilan kunnalla on käynnissä kolme hanketta, joissa tavoitteena on muun muassa edistää erityisesti varhaiskasvatusikäisten ja ikäihmisten hyvinvointia ja liikunnallista elämäntapaa kunnassa. Harrastus meitä yhdistää -hanke sen sijaan pyrkii mahdollistamaan lapsille ja nuorille viikoittaisen harrastustoiminnan sekä loma-aikojen päiväleiritoiminnan toteutumisen. Etsivä nuorisotyö -hanke pyrkii auttamaan 15–29-vuotiaita selkeyttämään elämäntilannettaan ja tulevaisuuden suunnitelmiaan. (Nakkilan kunta 2020.)

Myös Pöytyällä on käynnistynyt Harrastamisen Suomen mallin mukaista kerhotoimintaa toteuttava hanke. Tätä hanketta ei kuitenkaan sisällytetty mukaan opinnäytetyön kehittämiskoh-teisiin. Sen sijaan hankehakemukseen liitettiin tuloksia vapaa-aikatoimen kyselystä liittyen las-ten ja nuorten vapaa-ajanviettopoihin ja harrastusaktiivisuuteen. (TP2.)

Pyhtään kunnassa on keväällä 2020 alkanut kolmen vuoden hanke, jonka tavoitteena on lisätä liikuntaa jokaisen Pyhtään työntekijän elämään ja näin ollen edistää toiminta- ja työkykyä. Hanke pyrkii löytämään jokaiselle tavan ja aikaa liikkua ja toteuttaa arkea liikuntasuositusten mukaisesti. Hanke tuo lisää ideoita liikkuvaan työelämään, sekä lisää tietoisuutta liikunnan vai- kutuksista jaksamiseen, terveyteen sekä hyvinvointiin. Tärkeää on myös lisätä eri tahojen yh- teistyötä. (Pyhtään kunta 2020.)

Jyväskylässä on meneillään Nuoret ja osallisuus kulttuuritoiminnassa -hanke. Sen tavoitteena on kehittää keskisuomalaisten nuorten taide- ja kulttuuritoimintaa yhteistyöverkoston voimin. Hankkeen ideana on edistää ammattimaisesti tuotettujen kulttuuripalveluiden saavutettavuutta kaikille nuorille. Tavoitteena on lisätä nuorten osallisuutta kulttuuritoiminnassa, laajentaa hyviä toimintamalleja ja kehittää uusia sekä edistää alueellista yhteistyötä kulttuuritoiminnassa. (Jy- väskylän kaupunki 2020.)

Iin kunnassa on laadittu Kulttuuri ja vapaa-aikaohjelma vuosille 2018–2027. Se on strateginen työkalu, jonka avulla voidaan kehittää kulttuuri- ja vapaa-ajanpalveluja pitkäjänteisesti ja kes- tävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Visio 2022 sisältää ajatuksen, että hyvinvoiva kun- talainen käyttää aktiivisesti ja kehittää Iin monipuolisia sekä laadukkaita kulttuuri- ja vapaa- ajanpalveluita. Strategian visio 2027 sen sijaan linjaa, että kulttuuri- ja harrastusmahdollisuudet ovat kunnan strategisia kärkiä. Se näkyy matkailussa, opetuksessa, elinympäristön kehittämi- sessä ja kuntalaisten arjessa. Kulttuuri nähdään hyvinvointia tuovana, luovana ja yhteisöllisenä innostuksena, joka tunnetaan valtakunnallisesti ja kansainvälisestikin. (Oulunkaari.org 2020.)

Hankasalmella vuosina 2011–2012 toteutetussa Happi – sivistystoimen kehittäminen -hank- keessa kehitettiin Hankasalmen kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluita kulttuuritoimen, kirjaston, kansalaisopiston, nuorisotoimen, liikuntatoimen ja yhdistysten sekä muiden yhteisöjen yhteis- työnä. Tarkoituksena oli luoda uudenlainen sivistystoimen palvelumalli, joka tavoittaa ihmiset ja tuottaa innostavia ja aktivoivia palveluita. Sen toiminta perustui verkostomaiseen yhteistyö- hön. Hankkeessa tiivistettiin yhteistyötä erilaisten paikallisten yhteisöjen yhdistyksien, yrityk- sien, seurakuntien sekä vapaiden ryhmittymien kanssa. (Hankasalmen kunta 2020.)

Kokosimme ryhmätyönä yhteen kattavasti tietoa eri kuntien jo tehdyistä ja meneillään olevista kehittämishankkeista. Pääpainona tarkastelussa oli kuntien vapaa-aikapalveluihin keskittyvät hankkeet, joista saatiin mallia myös Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittämistyölle. Erilaisia kuntien kehittämishankkeita löytyi runsaasti vertailuun. Myös opinnäytetöitä, joissa käsiteltiin aihetta, löytyi useita.

Hankkeita ja opinnäytetöitä vertailemalla saimme hyviä esimerkkejä ja vinkkejä Pöytyän kehittämistyön tueksi. Hankkeista lähempään tarkasteluun nostimme Jouni Kangasniemen opinnäytetyön ja pääsimme haastattelemaan Kangasniemeä kehittämishankkeen tuloksista ja vaikutuksista kymmenen vuoden takaiseen. Saimme kattavan selvityksen siitä, mihin suuntaan Myllymäen, Nousiaisten ja Maskun asiat ovat hankkeen alkuajoista menneet. Poimin hankkeista teemoja ja huomioita mukaan ryhmähaastatteluni kysymyksiin.

3.4 Hanketoiminnan haasteet

Innovaatioita ja kokeilutoimintaa tarkasteltaessa on havaittu, että puutteellinen arviointi ja arvioinnista oppiminen ovat syynä sille, ettei kokeilua saada siirrettyä vakiintuneeksi käytännöksi. Myös rahoituksen epävarmuus estää kokeilun levittämistä. Lisäksi kokeilun alkuperäisten kehittäjien mielenkiinnon ja sitoutumisen lopahtaminen ovat usein syitä kokeilujen leviämisen estymiselle. (Maury ym. 2017, 70.)

Kokeilujen onnistumisen arvioimiseksi tarvitaan uudenlaisia välineitä. Tämän lisäksi tarvitaan tapoja, joilla kokeilun kehittäjät ja sen levittämistä edistävät toimijat saadaan keskustelemaan ja oppimaan yhdessä. Kokeilun eri vaiheissa olisi hyvä ennakoita ja arvioida kokeilun vaikutuksia mahdollisimman monesta eri näkökulmasta. Taloudellisten arvioiden lisäksi olisi tärkeää laajentaa arviointia vaikutusten kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Tällöin tarkastellaan vaikeammin mitattavia inhimillisiä reaktioita ja kokemuksia, joita kokeilu on saanut aikaan käyttäjissä. (Mt., 70–71.)

Projekti- ja hanketoimintaa on aina syytä pohtia suhteessa kunnan perustehtävään. Hankkeilla voidaan kehittää kuntien toimintaa, mutta ne eivät voi korvata peruspalveluja. Ei ole myöskään suotavaa, että kehittämisresurssit suunnataan kunnan ulkopuolella tapahtuviin projekteihin perustoiminnan kustannuksella. (Möttönen & Niemelä 2005, 165.)

Myös haastatteluissa pohdittiin hankkeiden ja hankerahoitushakujen tuottamaa lisätyömäärää. Haastateltavat kokivat, että hankkeet vaativat etenkin rahoitushaku- ja raportointivaiheissa paljon ylimääräistä työaika, mikä on pois muista työtehtävistä. Sen sijaan hankkeista, joissa rahoituksen avulla saadaan palkattua työntekijä itse hankkeen toteuttamiseen, koettiin olevan paljon hyötyä lisäresurssien myötä. (Haastattelu 1.)

Usein on se, että se hankkeen pyörittäminen tulee kaiken muun päälle. Jos saisi hankkeen kautta sen verran rahaa, että sen mukana saisi palkattua sen ihmisen tekemään. Jos sitten todetaan, että tää onkin hyvä juttu, sitten voidaan ottaa normaali kierto. (Haastattelu 1, H1.)

Pienten projektien myötä ei välttämättä synny kokonaisvaltaista ja vaikuttavaa kehittämistyötä. Lyhytkestoisissa projekteissa käy helposti niin, että ne päättyvät ennen kuin tuloksia alkaa syntyä. Hankkeet olisikin hyvä ottaa osaksi laajempaa strategiaa. (Möttönen & Niemelä 2005, 165.) Jos kehittämistyötä toteutetaan vain kentällä ja tiedonkulku organisaation sisällä on vajaavaista, yksilöitä ja toimintaa kehitetään organisaation ja rakenteiden ehdoilla. Tällöin vallalla olevat rakenteet säilyvät muuttumattomina ja kehittämistyössä tuotettu tieto ja osaaminen kertyy vain yksittäisten työntekijöiden pääomaksi, eikä hyödytä koko organisaatiota. (Kivijärvi 2012, 303–304).

Pöytyän koulunuorisotyöhankkeelle asetettiin myös haastatteluissa suuria toiveita, vaikka hanke olikin kestoltaan vain vuoden mittainen (Haastattelu 1). Työ lasten ja nuorten hyväksi vaatii pitkäjänteisyyttä ja esimerkiksi yksinäisyyteen liittyvät vaikutukset näkyvät vasta pidemmän tarkastelun jälkeen. Hankkeiden lyhytaikaisuus ja toimijoiden vaihtuvuus pirstovat nuorisotyön jatkuvuuden ja heikentävät pitkäkestoisten kontaktien mahdollisuuksia (Cederlöf 2010, 99.)

Lyhytkestoisten hankkeiden päättyessä myös turvalliset ja säännölliset kohtaamiset ohjaajien kanssa loppuvat. Projektitukien tilapäisyys ja toimijoiden nopea vaihtuvuus nakertavat nuoren luottamusta institutionaalista tukea ja ohjausta kohtaan ja herättävät huolta tuen loppumisesta. Siksi olisikin tärkeää lähteä jo varhaisessa vaiheessa sovittamaan hankkeita osaksi olemassa olevia palvelurakenteita. Myös hankkeiden jatkoresursointi tulisi huomioida kuntien toimintasuunnitelmissa. (Mäkinen & Halonen 2017, 168.) Digitaalisen nuorisotyön kokeilusta vastannut nuoriso-ohjaaja totesikin, että toiminta olisi tarkoitus saattaa osaksi nuorisotoimen perustoimintaa lyhytkestoisen projektin sijaan.

Tärkeää on näkemykseni mukaan osoittaa sekä rahoittajalle että kunnan päättäjille hankkeiden hyvät tulokset ja toiminnan merkitys kuntalaisten hyvinvoinnille. Näin mahdollisuudet jatko-rahoitukselle ja toiminnan jatkumiselle paranevat, jonka myötä myös toiminnan pitkäjänteisyys ja työn positiiviset vaikutukset alkavat tuottaa hedelmää. Etenkin vapaa-aikapalveluiden puolella työn merkitys nähdään vasta vuosien jälkeen siitä, kun toimintaa ja rahoitusta on leikattu ja palveluiden piirissä olleet asiakkaat alkavat oireilla tai kuormittaa muita palveluita. Kunnissa olisi tärkeää ymmärtää vapaa-aikapalveluiden ennaltaehkäisevä luonne ja kuntalaisten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tärkeys koko kunnan hyvinvoinnin ja toimintakyvyn mittarina.

4 MENETELMÄT

Kehittämistyössä keskeistä on menetelmien moninaisuus. Eri menetelmillä saadaan kehittämistyön tueksi erilaista tietoa ja monenlaisia näkökulmia ja ideoita. (Ojasalo ym. 2015, 40.) Opinnäytetyössäni käytän monimenetelmäistä tutkimusstrategiaa, jossa yhdistän laadullisia ja määrällisiä menetelmiä. Käytän aineistona vapaa-aikatoimen henkilökunnan ryhmähaastatteluja sekä näiden pohjalta käynnistettyjä kokeiluja. Haastattelin vapaa-aikatoimen työntekijöitä sekä esihenkilöitä ja selvitin heidän toiveitaan ja kehittämissuunnitelmiaan opinnäytetyöhön liittyen. Kokeiluja käsittelevät raportit ja muut opinnäytetyöhön liittyvät lisätiedot olen koonnut tutkimuspäiväkirjaani. Lisäksi käytän tausta-aineistona vapaa-aikapalveluiden kyselyn tuloksia. Tutustuin myös aiemmin vastaavankokoisissa kunnissa tehtyihin kehittämissuunnitelmiin ja tutkimuksiin. Aineiston pohjalta etsin keinoja vapaa-aikatoimen palveluiden kehittämiseen.

Opinnäytetyöni kyselyaineistossa korostuu kuntalaisten ääni, kun taas haastatteluissa ääneen pääsee vapaa-aikatoimen henkilökunta. Kokeiluraporteissa sekä muussa tutkimuspäiväkirjan aineistossa puolestaan kuntalaisten ja työntekijöiden näkemykset ja kokemukset yhdistyvät. Näitä eri aineistoja tarkastelemalla ja vertailemalla saan laajan kokonaiskuvan siitä, millaisia vapaa-aikapalveluita Pöytyällä toivotaan ja tarvitaan.

Haastatteluissa osallistujilta kysyttiin:

Miten kukin osallistuja kokee, missä ollaan hyviä?

Missä olisi parantamisen varaa?

Mitä pelätään, että muutosten myötä tapahtuu?

Entä jos muutoksia ei tehdä?

Mikä olisi onnistunein lopputulos kehittämistoimien päätyttyä?

Lisäksi keskustelun yhteydessä mietittiin yhdessä mahdollisia kokeiluun sopivia kehittämistoimia, joita ryhdyttiin toteuttamaan alkuvuodesta 2021.

Tarkastelussa ollut vapaa-aikatoimen henkilöstö on tarkkaan rajattu ryhmä, jossa vastualueet on jaettu muutaman työntekijän kesken. Pohdin pitkään sitä, miten ja millä tasolla pystyn aineistoon viittaamaan niin, että vastaajien anonymiteetti säilyy.

Aineistoa kerätessäni tein kehittämistyöhön osallistuneille työntekijöille nimettömän kyselyn, jossa tiedustelin, millä asteella he itse toivovat anonymisoinnin pysyvän. Esimerkiksi asiantuntijahaastatteluissa haastateltava voi nimenomaan haluta esiintyä omalla nimellään (Ruusuvuori

& Tiittula 2005a, 18). Myös vapaa-aikatoimen haastatteluissa oli mahdollisuutena, että osallistujat haluavat tunnustuksen antamastaan informaatiosta. Kyselyyn vastanneista 60 % toivoi, että heidän kertomaansa saa viitata yleisellä tasolla niin, että tekstistä voi tunnistaa ammatin. Loput 40 % antoivat luvan, että heidän nimeään saa suoraan käyttää tekstissä niin, että heidän kertomansa voi suoraan yhdistää vastaajaan. (TP10.)

Vastausten perusteella päätin säilyttää aineiston analyysissä kauttaaltaan samaa linjaa ja viittaan tiedon antajiin yleisellä tasolla niin, että tekstistä voi päätellä ammatin, mutta siinä ei suoraan mainita, kuka on äänessä. Koska vapaa-aikatoimi on pieni yksikkö ja työntekijöitä vain muutama, olisi ollut haastavaa viitata keskusteluihin ilman, että niistä ei millään tasolla selviäisi, onko puhujana liikuntapalveluista tai nuorisopalveluista vastaava työntekijä. Ryhmähaastatteluissa viittaan haastateltaviin tunnisteella, jolloin yksittäisen työntekijän vastaukset eivät erotu niin selkeästi. Näin vastaajien omat toiveet tulevat viittauksissa huomioitua, mutta en myöskään rajaa viittauksia liikaa suhteessa vastaajien omiin toiveisiin.

Kokeiluista vastaaville työntekijöille lähetin sähköpostitse pyynnön vapaamuotoisesta raportista siinä vaiheessa, kun kokeiluista kaikki olivat käynnistyneet ja kokeilut olivat olleet toiminnassa vähintään kolme viikkoa. Lisäsin viestiin apukysymyksiä sekä poimintoja edellisen tapaamisen muistiosta kokeiluihin liittyen.

Kokeiluraportteja varten työntekijöiltä kysyttiin:

Mitä ja miten ryhdyttiin kokeilemaan?

Miksi, mihin tarpeeseen?

Kenelle kokeilu on suunnattu (minkä ikäisille, missä asuville)?

Milloin kokeilu alkoi?

Miten kokeilusta viestitettiin?

Millainen oli vastaanotto, millaista palautetta olet saanut?

Mitä haasteita ja onnistumisia kokeilussa tuli vastaan?

Raporttiin kirjattiin myös osallistujamäärät niiltä osin, kun ne olivat tiedossa. Raporttien tuloksia tarkastelemalla etsin vastauksia siihen, miten kokeilut toimivat vapaa-aikatoimen kehittämistoimina, miten kokeiluissa onnistuttiin ja missä oli haasteita sekä mitä näistä tiedoista voidaan oppia tulevia kehittämistoimia suunniteltaessa.

4.1 Kysely

Kehittämistyössä kysely sopii hyvin esimerkiksi lähtötilanteen selvittämiseen (Ojasalo ym. 2015, 40). Pöytyän vapaa-aikatoimen teettämän kyselyn avulla selvitettiin kuntalaisten toiveita ja odotuksia Pöytyän kunnan vapaa-aikapalveluista. Kyselylomake käsitti 32 kysymystä ja kysymykset jaettiin kulttuuri-, nuoriso- ja liikuntatoimeen liittyviin kysymyksiin sekä yleisesti koko vapaa-aikatoimea koskeviin kysymyksiin. Kyselyn suunnittelussa olivat mukana Pöytyän kulttuurisihteeri, liikunnanohjaaja, nuoriso-ohjaajat sekä etsivä nuorisotyöntekijä. Kysely tehtiin Webropol -kysely- ja raportointityökalun avulla ja vastaukset tallentuivat nimettöminä. (Kivilä 2020, 5.)

Kyselyaineiston olen analysoinut kehittävän harjoitteluni raportissa (Kivilä 2020), johon viitataan käsitellessäni työssäni kyselyaineistoa. Raportissa olen analysoinut kyselyn tuloksia kaavioiden osalta selittämiseen pyrkivällä lähestymistavalla, jossa käytin tilastollista analyysia ja päätelmien tekoa aineiston pohjalta. Avointen tekstikenttävastauksien osalta käytin ymmärtämiseen pyrkivää laadullista analyysia ja päätelmien tekoa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 224.)

Avoimen tekstikentän vastauksissa olen poiminut vastausten joukosta useimmiten toistuvia teemoja sekä nostanut esiin havaintojeni mukaan tärkeimpiä huomioita ja toiveita vapaa-aikapalveluista. Analyysin tarkoituksena oli toimia työkaluna vapaa-aikatoimen työntekijöille toiminnan suunnittelussa ja palveluiden kehittämisessä, jotta ne vastaisivat paremmin kuntalaisten toiveita ja odotuksia (Kivilä 2020, 8).

Tarkempi analyysi kyselyn tuloksista löytyy laatimastani raportista. En tule tässä työssäni syvemmin teemoittelemaan tai syväanalysoimaan kyselyn tuloksia, sillä kyselyaineisto toimii tässä tukena muulle aineistolle. Poimin opinnäytetyössäni tarkempaan tarkasteluun niitä teemoja, jotka nousevat sekä kyselyaineistosta että haastatteluista ja jotka tältä osin tukevat opinnäytetyön kokeiluja.

4.2 Kokeilut

Pohtiessamme yhdessä työryhmän kanssa lähestymistapoja opinnäytetyölle ehdotin yhdeksi mahdollisuudeksi kokeilukulttuurin ideaa. Työryhmä innostui ajatuksesta ryhtyä suoraan kokeilemaan käytännössä kehittämis ehdotuksia ja opinnäytetyön toiminnalliseksi lähestymistavaksi valittiin kokeilut.

Kokeilut ovat tehokas tapa luoda monipuolista näyttöä ja tuoda sitä myös mukaan keskusteluun eri sektoreiden välillä. Kokeilut avaavat uusien ideoiden, teknologioiden ja toimintatapojen mahdollisuuksia sekä haasteita. Ne voivat hälventää pelkoja ja samalla osoittaa riskejä. Lisäksi tapausesimerkkien kautta on helpompi tarjota välineitä keskusteluun kuin kaukaisten ja teoreettisten tutkimusten avulla. (Berg, Hildén & Lahti 2014, 24.)

Kehittämistyön kohteena olevan organisaation johtoa ja henkilöstöä voidaan pyytää omin sanoin kertomaan, mitä he tekevät, kuinka, miksi, milloin ja missä. Näin tutustutaan kehittämisen kohteeseen käytännössä ja tunnistetaan helpommin kehittämisen tarpeita. Yhdessä voidaan myös pohtia ja suunnata kehittämistyötä eteenpäin. Näin lisätään ymmärrystä tilaajan päätöksenteon motiiveista ja muista kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä. Samalla tutustutaan käsitteistöön. (Ojasalo ym. 2015, 29.)

Tunsin jo ennakkoon pääpiirteissään vapaa-aikatoimen henkilökunnan työtehtäviä ja näihin liittyviä haasteita. Koronapandemian aiheuttamat rajoitukset ja poikkeustilan luoma epävarmuus tilanteen kestosta toivat kuitenkin lisähaastetta toiminnan kehittämiseksi. Ryhmähaastatteluissa saimme kuitenkin käytyä kattavasti läpi tilaajan näkökulmasta parhaimpia ja huonoimpia kuluja kehittämistoimille ja ideoitua kokeilunarvoisia kehittämistoimia.

Kuntien säästötavoitteissa on turhan usein selvityksiä ja suunnitelmia sen sijaan, että toteutettaisiin tekoja ja kokeiltaisiin asioita käytännössä. Niin kauan kuin suunnitellaan ja pohditaan, ei saada tuloksia aikaan. On tärkeää varmistaa, että selvitykset myös muuttuvat teoiksi ja tuloksiksi. Ihmiset tulee sitouttaa ja saada ideoimaan yhdessä kohti yhteistä päämäärää. (Maury ym. 2017, 52.)

Ryhmähaastatteluissa suunnitellut kokeilut käynnistyivät Pöytyällä tammi-helmikuun 2021 aikana. Liikuntatoimen puolella testattiin ohjattua ulkoliikuntaa, kun sisäliikuntapaikat olivat suljettuina. Nuorisotoimen puolella kokeiltiin koulun ja nuorisotoimen välisen yhteistyön parantamista juuri palkatun koulunuorisotyöntekijän avulla. Toisena nuorisotoimen kokeiluna alkoi

digitaalisen nuorisotoiminnan kokeilu Twitchissä. Tarkemmin kokeilujen sujumista ja niistä saatuja kokemuksia ja havaintoja käsittelen jäljempänä.

4.3 Tutkimuspäiväkirja

Tutkimuspäiväkirjaa käytin opinnäytetyöni tukena erityisesti siinä vaiheessa, kun lähdimme työyhteisössä käytännössä testaamaan kehittämisehdotuksia ja kokeilemaan uusia toimintamuotoja. Tutkimuspäiväkirjaan voi kirjoittaa suunnitelmia, ihmettelyn aiheita, omia ja muiden oivalluksia, ongelmia ja haasteita, kuultuja asioita – kaikkea sitä, mitä tutkimusprosessin aikana tapahtuu konkreettisesti ja omassa mielessä. Se voi olla systemaattinen tai vapaamuotoisempi ja se auttaa tutkimusprosessin hallinnassa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 52–53.)

Tutkimuspäiväkirjaan pystyin kirjaamaan, mitä suunnitelmia ja ideoita olimme työstäneet. Kirjasin ylös yhteyshenkilöni kanssa käytyjen puhelinkeskustelujen aiheita sekä vapaa-aikatiimin palaverimuistioita. Tutkimuspäiväkirjoista löytyy esimerkiksi muistiinpanoja siitä, millaisia kokeiluita tai hankkeita työyhteisön palavereissa oli pohdittu, millainen rahoitustilanne ja aikataulu suunnitelluilla kokeiluilla on sekä miten joulukuussa 2020 toteutuneet henkilöstön lomautukset tulevat vaikuttamaan opinnäytetyön aikatauluihin.

Kehittämistyössä on tärkeää dokumentoida tarkkaan kaikki kehittämiskohteesta kerätty tieto ja keskusteluissa heränneet ajatukset. Jotta kerättyyn aineistoon olisi helppo palata kehittämistyön myöhemmissäkin vaiheissa, on tärkeää koko prosessin ajan kirjata ylös kaikki ne lähteet, joista tietoa on saatu. (Ojasalo ym. 2015, 29.)

Pyysin myös kokeiluihin osallistuneita työntekijöitä raportoimaan omia näkemyksiään kokeiluihin liittyen. Kokeilujen jälkeen keräsin talteen, mitä havaintoja kokeilun aikana syntyi ja miten toimintaa olisi hyvä soveltaa edelleen. Tutkimuspäiväkirjaan kirjoittamiani oivalluksia, haasteita ja ratkaisuehdotuksia sekä mitä konkreettisesti tapahtui, pystyin helpommin avaamaan myös opinnäytetyössä, kun olin kirjannut ne tuoreeltaan muistiin. Tutkimuspäiväkirjaani kokosin 16 erillistä tiedostoa, joihin viitataan koodeilla TP1–TP16.

Opinnäytetyöprosessin ja kokeilujen aikana pidimme palavereita henkilökunnan kanssa, jolloin kävimme läpi käynnissä olevien kokeilujen sekä laajemmin koko opinnäytetyön tilannetta. Ko-

keiluista vastaavia pyysin kirjoittamaan, mitä heidän näkökulmastaan kokeiluilla haluttiin tuottaa, kenelle ne oli suunnattu ja millainen vastaanotto kunnassa kokeiluilla oli. Kokeilujen loppuvaiheessa kysyttiin myös, mitä haasteita tai onnistumisia kokeilujen aikana havaittiin sekä mikä oli kokeilujen osallistujamäärä. Nämä raportit kirjasin osaksi tutkimuspäiväkirjaa ja näitä huomioita tuon myös tässä työssäni esille.

Koen, että yhteydenpitoi sähköpostitse ja puhelimitse sekä läsnäoloni työryhmän palaverissa auttoi pitämään kokeilut ja niihin liittyvät suunnittelutyöt ja valmistelut esillä ja vastuuhenkilöiden tuoreessa muistissa. Tiedustelut siitä, missä vaiheessa kokeilujen kanssa mennään ja mikä on tunnelma kokeilujen suhteen, auttoi myös itseäni jäsentämään, mitä tietoja kokeiluista olisi tärkeää saada koottua ja mitä olisi hyvä kysyä, kun vielä on aikaa tehdä lisäselvitystyötä.

4.4 Ryhmähaastattelut

Pidin joulukuussa 2020 ennen henkilöstön lomautuksia kaksi ryhmähaastattelua. Ennen haastatteluja lähetin työntekijöille tiedoksiannon siitä, mitä olisi tarkoitus tutkia ja miksi sekä miten haastatteluissa saatuja tietoja käsitellään. Liitin mukaan myös yhteystietoni. Ennen varsinaista haastatteluosiota pyysin vielä tallenteella luvat kultakin osallistujalta keskustelun tallentamiseksi.

Ensimmäinen haastattelu pidettiin 2.12.2020 Pöytyän Kyrön toimipisteellä riittävin turvavälein ja koronaohjeet huomioiden. Ryhmähaastattelu nauhoitettiin ja litteroitiin myöhempää analyysiä varten. Haastattelu oli vapaamuotoinen ja keskustelu seurasi väljästi haastateltaville etukäteen lähetettyä haastattelurunkoa.

Toinen haastattelu pidettiin 9.12.2020 etäpalaverina Teamsin välityksellä. Teams-palaveri tallennettiin ja samalla kirjasin pääteemoja ylös haastattelun aikana. Haastatteluissa läpikäytyt kysymykset ja pohdintojen aiheet olen liittänyt haastattelurunkona opinnäytetyön liitteisiin (Liite 1). Haastatteluista kertyi yhteensä kolme tuntia nauhoitettua puhetta. Haastatteluaineistoihin viitataan tunnuksilla Haastattelu 1 ja Haastattelu 2 ja haastateltaviin tunnuksilla H1–H6.

Haastatteluiden aikana pohdimme kehittämiskohteita, joita lähtisimme keväällä 2021 käytännössä kokeilemaan. Keskustelun aikana kirjasin keskustelun pääkohtia ylös ja kävimme haas-

tattelun lopuksi läpi tärkeimpiä keskustelusta esiin nousseita teemoja sekä kokeilujen aikatauluja. Keskustelun jälkeen sovimme vielä, miten toimimme tästä eteenpäin, ketkä lähtevät kokeiluja käytännössä toteuttamaan ja missä vaiheessa ja miten tulen työntekijöiltä myöhemmin kysymään kokeilujen etenemisestä. Muistion keskustelun pääteemoista sekä yhdessä sovituista asioista lähetin vielä jälkikäteen kaikille osallistujille ja tiedoksi esihenkilölle.

Kehittämistyössä käytetään usein yhteisöllisiä menetelmiä, kuten aivoriihiyöskentelyä. Toimivat käytännön ratkaisut eivät synny pelkästään tietoa siirtämällä, vaan uudet ratkaisut vaativat osallistujilta tiivistä yhteistyötä ja keskinäistä ymmärrystä. (Ojasalo ym. 2015, 40.) Opinnäytetyöni ryhmähaastattelut toimivatkin enemmän työryhmän ideointi- ja keskustelupalaverina, joissa käytiin SWOT-analyysin avulla systemaattisesti läpi toiminnan vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja uhkia sekä pohdittiin varteen otettavia kehittämistoimia ja kokeiluja vastaamaan haasteisiin. Ryhmähaastattelu on kehittämistyössä käyttökelpoinen menetelmä, jonka avulla saadaan arvokkaita ideoita kehittämisen tueksi. Ryhmähaastattelun etuna on, että sillä saadaan nopeasti tietoa usealta henkilöltä samanaikaisesti ja aiheissa päästään usein paljon syvemmälle kuin yksilöhaastatteluissa. (Mt., 41–42.)

Ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan jotain, jota yksin haastateltavalle ei välttämättä tulisi mieleen. Kun muut osallistujat reagoivat esitettyihin mielipiteisiin, puhuja joutuu perustelemaan kantaansa. Ryhmähaastatteluilla saadaan usein totuudenmukaisempi kuva ilmiöistä kuin yksilöhaastatteluissa, sillä ryhmä vie keskustelua eteenpäin ilman haastattelijan voimakasta ohjausta. (Mt., 41–42.) Pidin ryhmähaastatteluja tähän opinnäytetyöhön sopivana haastattelumuotona ja keskusteluista nousi monia aiheen kannalta kiinnostavia teemoja.

Haastattelukysymysten tulisi olla avoimia ja ohjailta vastaajia mahdollisimman vähän, sillä avoimessakin haastattelussa jokainen kysymys rajaa ja ohjaa haastateltavaa. Lisäksi tutkijan omat lähtökohdat ovat tutkimuksessa läsnä sen lähestymisnäkökulmana. Tutkijalla on tietty aihe, josta hän haluaa tietää mahdollisimman paljon. (Laine 2015, 39.) Tutkija ei voi haastattelutilanteessakaan irrottautua omista näkemyksistään ja tulkinnoistaan. Se, miten haastattelija esittää kysymyksensä ja asettelee sanansa, antaa haastateltaville olettamuksen siitä, miten hänen tulisi vastata vastatakseen ”oikein”. (Ruusuvuori & Tiittula 2005b, 48–49.)

Halusin tarkoituksellisesti pitää erilliset haastattelut työntekijöille ja esihenkilöille, sillä katsoin, että työntekijöiden saattaisi olla vaikea puhua tietyistä työhön liittyvistä haasteista tai on-

gelmistä, jos paikalla olisi kuulolla myös esihenkilöitä. Työntekijät tosin totesivat haastattelussa, ettei heitä olisi haitannut esihenkilöiden läsnäolo ja että haastattelussa olisi mahdollisesti saatu hyvää kehityskeskustelua aikaiseksi. Tässä olisi tosin saattanut tulla aikaraja vastaan, sillä liian isossa ryhmässä olisi haastattelun kesto voinut kasvaa turhan pitkäksi. Lisäksi liian suuressa ryhmässä osa saattaa jäädä taustalle tarkastelijan rooliin ja puheliaammat yksilöt saattavat dominoida keskustelua.

Pidin haastatteluissa pitkiä taukoja ja annoin haastateltavien kuljettaa keskustelua haluamaansa suuntaan. Keskustelun karatessa turhan kauas alkuperäisestä aiheesta ohjasin keskustelua takaisin opinnäytetyöhön ja kokeiluihin haastattelurungon avulla.

Haastattelut sujuivat oman näkemykseni mukaan hyvin. Keskustelu oli vilkasta ja pureutui niihin haasteisiin, joita oli tarkoitus lähteä kehittämään. Koin, että haastateltavat pystyivät puhumaan sekä minulle että muille ryhmähaastatteluun osallistuville suoraan ja kainostelematta. En myöskään havainnut, että mitään aihetta olisi kierrelty tai jätetty johonkin vastaamatta. Myös kokeilukohteiden ideointi oli aktiivista ja jo ensimmäisen haastattelun jälkeen meillä oli kootuna neljä hyvää kokeilukohdetta.

4.5 Teemoitus ja litterointi

Haastatteluaineiston ensimmäisiä käsittelyvaiheita on aineiston litterointi eli muuntaminen puheesta tekstiksi (Ruusuvoori 2010, 356). Litterointi toimii hyvänä muistiapuna ja helpottaa tärkeiden yksityiskohtien havaitsemista aineistosta ja niihin palaamista. Kun tarkoitus on tutkia asiasisältöjä ja saada käsitys siitä, mitä sanotaan, riittää vähemmän tarkka litteraatio. Tällöinkin on syytä litteroida haastateltavien lisäksi myös haastattelijan puheenvuorot. Haastattelijan osuus haastateltavan kerronnan muotoilussa ja siinä tuotetuissa merkityksissä saattaa olla hyvinkin suuri. (Ruusuvoori & Tiittula 2005a, 16; 2005b, 30.)

Haastattelujen litterointien tasoksi valitsin peruslitteroinnin. Peruslitteroinnissa noudatellaan puhekieltä ja jätetään täytesanat tekstistä pois. Lisäksi toistot, äännähdykset ja kesken jäävät tavut jätetään litteroimatta. Peruslitterointi valitaan tilanteessa, jossa analysoinnin kohteena on puheen asiasisältö. (Tietoarkisto 2021.) Katsoin perustason olevan riittävä tässä työssä, sillä tarkastelun kohteena on se, mitä sanotaan, ei niinkään se, miten sanotaan. Haastatteluaineistoista syntyi yhteensä 18 sivua litteroitua puhetta.

Haastatteluiden sisältöä jäsentelin erilaisiin teemoihin. Teemoittamisessa tarkoituksena on etsiä aineistosta olennaisimmat ydinasiat ja keskeisimmät merkitykset (Moilanen & Räihä 2015, 61). Jäsensin haastatteluaineistoa teemoituksen avulla yksityiskohdista suurempiin kokonaisuuksiin. Järjestelin aineistosta nousevia yhteisiä tekijöitä omiin aihepiireihinsä ja vertasin näitä kyselyaineistosta nousseisiin teemoihin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 79.)

Aineistosta nousi esiin seuraavat teemat: resurssit, ammatillisuus, yhteisöllisyys, innovaatiot ja viestintä. Resursseihin liitän säästötoimet, määrärahat, työajalliset ja henkilöstöresurssit sekä ajankäytön haasteet. Ammatillisuuteen liittyy työntekijöiden ja kuntalaisten osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen, hyvä (hallinto)johtaminen, ammattitaidon hyödyntäminen sekä ammatillisen osaamisen tarve haasteiden selättämisessä. Yhteisöllisyyteen liittyy yhteistyö työkavereiden kesken, eri yksiköiden välillä sekä kolmannen sektorin ja muiden toimijoiden kanssa. Yhteisöllisyyteen viittaa lisäksi välitön yhteys ja yhteydenpito kuntalaisiin sekä kuntalaisten ja henkilöstön kokemus osallisuus ja vaikuttamismahdollisuudet. Innovaatioihin olen liittännyt keskustelun lomassa esiin tuodut ideat, kehittämistarpeet ja -kohteet sekä havainnot siitä, missä tarvittaisiin muutosta joko käytännön tasolla tai ajattelumallin muodossa. Viestintään liittyy avoimuus, tiedonkulku, yhteydenpito ja työkuultuuri.

Sisällönanalyysin menetelmällä etsitään tekstin merkityksiä. Pyrkimyksenä on järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon. Tarkoituksena on luoda aineistosta mielekästä, selkeää ja yhtenäistä informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87, 90–91.) Edellä mainitut viisi teemaa tulivatkin säännöllisesti esiin koko haastattelun ajan ja niihin viitattiin keskusteluissa monin esimerkein.

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään ymmärtämään tiettyä toimintaa tai kuvaamaan jotain ilmiötä. Tämän takia on tärkeää, että henkilöt, joilta tietoa kerätään, tietävät aiheesta mahdollisimman paljon. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 73–74.) Siksi olenkin tyytyväinen, että kaikki vapaa-aikatoimen työntekijät pystyivät osallistumaan haastatteluihin sekä kyselyn koontiin ja tuomaan näin oman ammattiosaamisensa ja kokemuksensa osaksi opinnäytetyötä.

Suorissa haastattelulainauksissa olen kirjoittanut asiat puhekielellä niin kuin ne on haastattelutilanteessa sanottu. Suorilla lainauksilla olen pyrkinyt tuomaan esiin keskustelujen pääkohtia ja elävöittämään tulosten analyysiosioita aidoin esimerkein. Lainauksissa olen merkinnyt hakusulkein tekstistä poistetut sekä muutetut kohdat, esimerkiksi tunnistetiedot tai aiheen kannalta turhat toistot.

5 TULOKSET

Joulukuussa 2020 pidetyissä haastatteluissa saatiin opinnäytetyö ja tähän liittyvät kokeilut hyväälle alulle. Heti tammikuussa 2021 aloitettiin ulkona toteutettava kunnan ohjatun liikuntatoiminnan kokeilu. Uusi koulunuorisotyöntekijä aloitti tehtävässään 27.1.2021. Nuorisotoimen Twitch-striimaukset aloitettiin helmikuussa 2021.

Käsittelen tässä kutakin kokeilua omana osionaan. Analysoin kokeiluraporttien ja muun aineiston avulla kehittämistyön tuloksia ja tuotoksia sekä arvioin toimintaa. Kerron muun muassa miten kokeilut otettiin kunnassa vastaan sekä mitä haasteita ja onnistumisia kokeilujen aikana syntyi ja mitkä olivat kokeilujen osallistujamäärät. Kiinnitän havainnot kokeiluista ja tuloksista laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Tarkastelen myös, miten aineistosta poimimani teemat (resurssit, ammatillisuus, yhteisöllisyys, innovaatiot ja viestintä) näyttäytyvät kokeilujen valossa ja miten ne kytkeytyvät toisiinsa.

5.1 Ulkoliikuntakokeilu

Pöytyä on maalaiskunta, jossa luonto on lähellä. Haukkavuoren maastoliikuntakeskuksessa on mahdollisuus hiihtää, lenkkeillä ja pelata frisbeegolfia. Kuhankuonon retkeilyreitistöllä on useita rengasreittejä laajalla, usean eri kunnan metsäalueella. Kunnasta löytyy myös muita yhdistysten ylläpitämiä ulkoilukohteita ja laavuja. (Pöytyän kunta 2021a; 2021b; 2021c.)

Monenlainen luonnossa ja ulkona tapahtuva toiminta nousi päällimmäisenä esille kyselyn toiveissa (Kivilä 2020, 28). Myös Pöytyän lapsille ja nuorille suunnatuissa Harrastamisen Suomen mallin kerhoissa on otettu mukaan luontokerhotoimintaa pohjaten kyselyn tuloksiin (Haastattelu 1). Kunnan laajat ja monipuoliset ulkoliikkumisen mahdollisuudet nähtiin kunnan vahvuuksina.

Vahvuuksia tietysti on tää luontoliikunnan kunta. Täällähän nyt on näitä luonnonliikkumismahdollisuuksia. Ja semmosia helppojakin, ettei tarvi olla hyväkuntoinenkaan, et vaikka menis Kuhankuonon retkeilyreitistölle, että on tehty tämmösiä. Nämä invalidit huomioon ottaen. [...] Ja sit pääsee nuotiopaikoillekin, vaikka menis pyörätuolilla. Se on kuitenkin arvo sinänsä. (Haastattelu 1, H2.)

Ulkona liikkuminen nousi uudelleen esiin ryhmähaastattelussa, jossa pohdittiin vaihtoehtoja ohjatulle liikuntatoiminnalle liikuntapaikkojen ollessa suljettuja.

Mä oon semmosta miettiny että jos tää koronatilanne ei parane ja sisäliikuntatilat on kiinni jatkossakin, mutta ulkona saisi toimintaa järjestää, niin kun kesällä on nurmikkojumppia, niin miksi ei voisi talvella olla ulkona? Jos on pakkasta niin on pakkasta, pitää vain katsoa semmonen paikka missä olisi vähän valoa. (Haastattelu 1, H1.)

Koronarajoitusten myötä aikuisten ryhmäliikunta sisätiloissa kiellettiin, jolloin eläkeläisten kuntosalin ja tuolijumpparyhmät täytyi keskeyttää. Tilalle otettiin kuntayhtymän johtavan lääkärin luvalla eläkeläisten ulkokuntoliikunta, johon sisällytettiin sekä aerobista että lihaskuntotyypistä liikuntaa sekä tasapainoharjoituksia. Nämä ryhmät toteutettiin kunnan liikunnanohjaajan omana työnä. Työikäisille suunnatut kahvakuulajumppat jäivät myös tauolle. Tämän ohjauksen kunta ostaa yrittäjältä, joka ei ollut alkuun innokas aloittamaan ulkoliikuntaa, mutta päätyi kuitenkin lopulta kokeilemaan. (TP3.)

Toimintaa mainostettiin paikallislehdessä, kunnan kotisivuilla, Facebookissa sekä tekstiviesteinä avainhenkilöille. Ulkoliikunta oli suunnattu eläkeikäisille, omin voimin liikkuville kuntalaisille. Kahvakuulajoogan osalta ei ollut ikärajaa, pääosin kävijöinä oli työikäisiä. Paikkoina toimivat Yläneen Luontokapinetti, Riihikosken ulkokuntosali ja Kyrön maauimalan puisto. (TP3.)

Eläkeläisten ryhmät alkoivat 11.1.2021 ja keskeytyivät 22.2.2021, kun myös ulkona järjestettyä ryhmäliikuntaa suositeltiin vältettävän. Kahvakuulajoogaryhmä kokoontui 28.1.–25.2.2021 ja keskeytyi myös edellä mainituista syistä. Muussa tapauksessa kokeiluja olisi jatkettu vielä pidempään. Jokaisessa kolmessa paikassa ehdittiin pitää kuusi liikuntahetkeä, eli yhteensä 18 jumppaa. Osallistujamäärä oli yhteensä 154, keskimäärin hiukan alle yhdeksän liikkujaa jump-paa kohden. Kahvakuulajoogan osalta kävijämäärä on ollut noin kymmenkunta kertaa kohden. Toimintaa on suunniteltu jatkettavan heti, kun tähän vaikuttavat suositukset ja rajoitukset puretaan. (TP3.)

Ulkoliikunnan osalta etenkin talvella säätila on aina arvoitus. Yhden viikon osalta ryhmät peruttiin jo edeltävänä perjantaina, kun sääennusteen mukaan maanantaille oli tiedossa lähes -30°C. Jollain kerralla liikuntapaikat olivat äärimmäisen liukkaista, joten kyseessä olleen päivän ohjelmaa sovellettiin. Onnistunutta kokeilussa oli osallistujien innostus ja aktiivisuus. Kuntalaiset olivat tyytyväisiä palveluun ja osallistujia oli talvisista olosuhteista huolimatta mukavasti. Lisäksi uudentyyppinen toiminta oli mukava piristys liikunnanohjaajalle korona-ahdingon kes-

kellä, kun edes jotain toimintaa pystyi järjestämään rajoituksista huolimatta. Vastaanotto ulkoliikuntakokeiluun oli hyvä ja toimintaa on toivottu jatkettavan myös korona-ajan jälkeen. (TP3.)

Vaikka ulkoliikuntakokeilu jäikin lyhyeksi rajoitusten kiristyessä, siitä saatiin jo lyhyenkin kokeilujakson aikana hyviä tuloksia. Jo kokeilua suunniteltaessa otettiin huomioon mahdollisuus, että myös ulkona tapahtuvaa toimintaa saatetaan jossain vaiheessa rajoittaa (Haastattelu 1, H1).

Ulkoliikuntakokeilun koki positiivisena kokemuksena myös kunnan ulkopuolinen liikunnanohjaaja, jolta tilattiin kahvakuulatunteja. Ohjaaja sai alan töitä tilanteessa, jossa ryhmäliikuntatunteja ei voida muutoin toteuttaa ja myös näihin soveltuvat tilat on suljettu. Lisäksi ohjaajan yhteys tunneilla käyviin asiakkaisiin säilyi ulkoliikuntakokeilun myötä. (TP2.) Säännöllinen yhteys asiakkaisiin on tärkeää, jotta palvelut säilyvät kuntalaisten mielissä. Pitkän tauon jälkeen saattaisi olla vaikeuksia tavoittaa vanhoja asiakkaita uudelleen ja houkutella heitä takaisin palveluiden pariin. Tämä markkinointi veisi myös arvokasta työaikaa, joka muutoin voitaisiin suunnata muualle.

Ulkona liikkuminen ja yhteisöllinen toiminta luonnossa ovat hyvää vastapainoa toimistotyölle. Hyvä luontosuhde ja luonnon äärellä vietetty aika auttavat myös stressinhallinnassa sekä lievittävät ahdistuneisuuden ja yksinäisyyden tunteita. Luonnon läheisyys vähentää sairastavuutta ja lisää onnellisuutta. On paljon positiivisia syitä sille, miksi ulkona ja luonnossa tapahtuvia toimintoja kannattaa järjestää. (Mielenterveystalo.fi 2020.)

Tulevaisuudessa kunta pystyisi tarjoamaan ulkoliikuntatoimintaa myös silloin, kun sisäliikuntapaikkavuorot on täyteen varattu tai, kuten koronan aikaan, kokonaan suljettu. Samalla kunta saa mainosta ja näkyvyyttä ylläpitämilleen ulkoliikuntapaikoille. Fyysisten ja psyykkisten terveysvaikutusten lisäksi kuntalaisten kannustaminen liikkumaan ulkona auttaisi näin kuntaa monelta taholta katsottuna.

5.2 Digitaalisen nuorisotyön kokeilu

Internet on nuorille luonteva olemisen ja elämisen tila, jossa vietetään aikaa, harrastetaan ja tavataan ystäviä. Koska nuorisotyö toimii siellä, missä nuoretkin ovat, toimivat nuorisotyönte-

kijät myös verkossa. Verkkonuorisotyön mahdollisuuksia hyödynnetään laajasti ja näin pystytään tavoittamaan myös niitä nuoria, joita perinteinen nuorisotyö ei tavoittaisi. Verkkonuorisotyö tarjoaa nuorille paikkoja osallistua nuorisotoimintaan matalalla kynnyksellä. (Tuuttila 2014, 9–10.)

Digitaalisessa nuorisotyössä verkon ja teknologian tarjoamat mahdollisuudet otetaan huomioon kaikessa nuorten parissa tehtävässä työssä (mt., 11). Digitaalisuus nivoutuu keskeisesti nuorten elämään ja kulttuuriin, jolloin digitaalinen media ja teknologia toimivat nuorisotyössä paitsi välineenä, myös sisältönä, tilana ja toimintaympäristönä. (Lauha & Tuominen 2016, 9.) Tähän liittyvistä uusista toimintamuodoista puhuttiin myös haastatteluissa.

[O]len perustanut Twitchiin striimitilin ja siitä tulee olemaan varsinkin tälleen korona-aikana etänuorisotyönä hyötyä. Pelistriimien seuraaminen on nuorten keskuudessa tosi suosittua, ollut jo useamman vuoden. Ja mulla on nyt suunnitelma, että esimerkiksi instassa ja snäpissä mä ilmotan nuorille [striimiaikoja], et seuraamaan ja mukaan pelaamaan. (Haastattelu 1, H4.)

Nuorisotilojen kävijärajoitusten myötä Pöytyällä lähdettiin miettimään digitaalisen nuorisotyön muotoja. Nuorisotoimen oli kehitettävä uusia keinoja olla nuorille koulun ja kodin ulkopuolinen turvallinen aikuinen. Kokeiluun valikoitui Twitch-alusta. Twitch on livestriimaus-alusta, jossa suosituin striimaamisen kohde on videopelit. Videopelien lisäksi voi striimata muutakin, esimerkiksi omaa musiikkia tai piirtämistä. Nuorisotoimen striimeissä nuoret pääsevät tapaamaan nuoriso-ohjaajaa ja seuraamaan livelähetystä, vaihtamaan kuulumisia ja kyselemään itseään askarruttavia asioita. Toiminta on suunnattu pääsääntöisesti 13–17-vuotiaille pöytyäläisille nuorille. (TP7.)

Nuorisotyö on aina linkittynyt yhteiskunnalliseen kehitykseen ja nuorisotyössä onkin hyödynnetty uuden median ja teknologian ominaisuuksia ja ilmiöitä hyvinkin nopeasti niiden ilmestymisen jälkeen. Nopea digitalisaatio ja erilaisten digitaalisten laitteiden yleistymisen koodissa on näkynyt myös nuorisotyössä, kun uudenlaiset verkkovälineet ja sosiaalisen median palvelut ovat nousseet suosioon. (Lauha 2016, 20–21.) Pöytyä on pysytellyt hyvin mukana digitalisatiossa, ja viestintää sekä erilaisia toimintamuotoja on tarjottu kohdennetusti eri ikäryhmille.

Pöytyän nuorisotoimi oli aiemmin koronarajoitusten alkaessa keväällä 2020 ottanut käyttöön nuorisotoimen Discord-kanavan, jolla nuoriso-ohjaajat ja alueen nuoret pystyivät tapaamaan ja keskustelemaan, kun nuorisotilat oli suljettu lähikontaktien välttämiseksi. Discordin käyttöaste oli kuitenkin alusta asti vähäinen, eivätkä nuoret löytäneet kanavalle. (TP2.) Nyt myös Discord-

toimintaa yritetään käynnistää uudelleen (TP9). Monesti haasteena niin perusnuorisotyössä, kuin digitaalisessa nuorisotyössä onkin juuri nuorten tavoittaminen ja houkuttelevuus mukaan nuorille suunnattuun toimintaan.

Twitch-kokeilun lähtökohtana oli tarjota nuorille mahdollisuus tuttuun sosiaaliseen kanssakäymiseen ilman huolta suu-nenäsuojaimista, osallistujamäärien rajoituksista tai turvaväleistä. Toiminnasta vastaava nuoriso-ohjaaja katsoi, ettei kyse ole varsinaisesti kokeilusta vaan pysyvästi käyttöön otetusta etänuorisotyön muodosta, joka on vasta alkuvaiheissa (TP7).

Ensimmäinen striimi pidettiin 24.2.2021. Teemana oli Q&A, jossa nuoriso pääsi tutustumaan uuteen nuoriso-ohjaajaan kysymällä kysymyksiä. Striimejä mainostettiin sosiaalisessa mediassa nuorisotoimen ja nuoriso-ohjaajan tileillä sekä kouluilla koulunuorisotyöntekijän kautta. Alkuun osallistujia oli striimeissä vähän, eikä palautetta nuorilta ollut saatavilla. Haasteita toiminnan käynnistämiseksi tuottivat muun muassa koronarajoitukset, joiden vuoksi nuoriso-ohjaaja ei päässyt missään vaiheessa kouluille esittämään nuorille. Nuoriso-ohjaaja on tästä syystä jäänyt monelle nuorelle vieraaksi. Vaikka koulunuorisotyöntekijä yritti parhaansa mukaan auttaa toiminnan markkinoinnissa, oli osallistumisaktiivisuus nuorten parissa vähäistä. (TP7.)

Nuoret kääntyvät usein sellaisen aikuisen puoleen, johon heillä on luottamuksellinen suhde. Tähän ei niinkään vaikuta aikuisen ammatillinen tehtävä. Turvallinen suhde koostuu rentoudesta, kyvystä ymmärtää nuoren kokemusmaailmaa sekä ”kyvystä tehdä jotain” asialle, jonka nuori tuo aikuisen tietoisuuteen. (Lunabba 2018, 114–115.) Kynnys olla yhteydessä ohjaajaan tai edes saapua paikalle seuraamaan striimiä saattaa olla liian korkea, vaikka pöytyäläisnuorilla olisikin tiedossaan nuoriso-ohjaajan striimit. Tämä voi johtua siitä, että ohjaajaan ei ole vielä syntynyt luottamussuhdetta.

Jälkeenpäin ajatellen olisi striimien ajankohdista kannattanut teettää etukäteen kyselyitä selvittämään sitä, mihin aikoihin nuoret pääsisivät striimejä seuraamaan. Hitaasta alusta ja vähäisistä katsojaluvuista huolimatta nuoriso-ohjaaja katsoi striimien laadun olleen hyvää. Ne vähäiset nuoret, jotka ovat striimeissä käyneet, sisäistivät säännöt nopeasti ja halusivat selkeästi ohjaajan onnistuvan toiminnassa. (TP7.)

Tarkasteltaessa nuorten omia arvioita heille suunnattujen palveluiden saatavuudesta ja laadusta suurimmat haasteet nykyisissä nuorten verkkopalveluissa liittyvät nuorten mielestä palvelun

saavutettavuuteen ja monikanavaisuuteen. Palvelua tulisi markkinoida yhtäaikaaisesti useassa nuorten suosimassa ympäristössä, esimerkiksi sosiaalisen median yhteisöissä. Nuoret toivovat myös, että nuorisotyöntekijät osaavat huomioida eri kanavien ominaispiirteet ja nuorten tavat käyttää palvelua. Lisäksi palveluiden tulisi olla helposti käytettäviä monilla erilaisilla mobiililaitteilla ja nuorten tarvitsemina aikoina. (Gretschel 2016, 75.)

Toiminnan alkaessa ensimmäisten kolmen viikon aikana osallistujaluvut ovat olleet alle 10 kullakin striimikerralla. Toiveena kuitenkin on, että kun oikea ajankohta löytyy ja nuoret pääsevät tutustumaan paremmin nuoriso-ohjaajaan, myös osallistujamäärät kasvavat. (TP7.) Uuden toimintamuodon lanseeraaminen uutena työntekijänä ja vailla laajoja kontakteja alueen nuoriin on haastava yhtälö. Toimintaa olisi ollut huomattavasti helpompi lähteä suunnittelemaan yhdessä nuorten kanssa ja kysyä heiltä suoraan sopivia striimiaikoja sekä teemoja toiminnan ympärille. Tähän ei kuitenkaan poikkeustilasta ja nuorisotilojen sulusta johtuen ollut mahdollisuutta.

Digitaalisen nuorisotyön edistäminen edellyttää koko organisaatiosta lähtevää kehittämistyötä, joka kohdentuu sekä ajattelumalleihin että rakenteisiin. Tutkimusten mukaan nuorisotyöntekijöiden suurimpia digitaalisen median ja teknologian käyttöä vaikeuttavia tekijöitä ovat välineistön, osaamisen ja työajan riittämättömyys sekä toiminnalle asetettujen tavoitteiden puuttuminen. Tärkeintä ei kuitenkaan ole kaikkien sovellusten ja laitteiden hallinta, vaan halu ymmärtää digitaalisen median roolia ja merkitystä nuorten elämässä, esimerkiksi sosiaalisten suhteiden ylläpidossa. Digitaalista nuorisotyötä tukeekin ennen kaikkea nuorisotyöntekijän oma motivaatio ja kiinnostus nuorten elämää ja ilmiöitä kohtaan. (Lauha 2016, 22.) Tämä havaintojeni mukaan näkyy hyvin Pöytyän vapaa-aikatoimen työntekijöiden asenteissa ja innokkuudessa.

5.3 Koulunuorisotyön kokeilu

Haastatteluissa kaivattiin erityisesti kontaktia koulujen ja vapaa-aikatoimen välille ja vuoden 2021 alusta aloittavan koulunuorisotyöntekijän toivottiin ratkaisevan monta haastetta muun muassa yhteydenpitoon, yhteistyöhön ja ennalta ehkäisevään työhön liittyen. Koulunuorisotyöllä tarkoitetaan kouluun luotua, koulun tarpeet ja toimintamuodot huomioon ottavaa nuorisotyötä (TP6).

Siihen on nyt vastaus tämä koulunuorisotyöntekijä, joka tutkii monia asioita kyselyynkin liittyen. Ei kuulu opetushenkilöstöön eikä oppilashuoltoon, on pitkien välituntien valvoja, on luokkahuoneessa tarvittaessa. On oppilaiden käytettävissä ja sellainen matalan kynnyksen kontakti arjessa. Hänen pitää havainnoida. [...] Ja olisi toivottavasti myös koulun ja nuorisotoimen välittäjä ja kertoisi meille mitä on tarpeita paremmin. (Haastattelu 1, H2.)

Haastatteluissa käytiin keskustelua työajan rajallisuudesta. Nuorten pariin jalkautuvaa työtä tarvittaisiin enemmän, jotta vapaa-aikatoimi saisi yhteyden nuoriin ja pystyisi paremmin tiedottamaan palveluista ja tulevista tapahtumista. Samalla työntekijä pystyisi ammatillisesti havainnoimaan, millaista tarvetta ja varhaista puuttumista nuorten parissa juuri sillä hetkellä tarvittaisiin.

Myös yksiköiden välisestä tiedonkulusta ja organisaation sisäisestä viestinnästä puhuttiin. Kysyttäessä muistetaanko vapaa-aikatoimeen ottaa yhteyttä niissä tilanteissa, kun yhteistyötä voisi miettiä, oli vastauksena, ettei vapaa-aikatoimen väelle muisteta edes ilmoittaa aikataulumuutoksista, jotka koskettavat suoraan työntekijöitä:

Ei edes sitä, että jos koululla on jotakin poikkeavaa ja on nuokkari auki, niin ne ei muista ilmoittaa, että älkää sinne nuokkarille tulko. [...] Tällä hetkellä aika paljon odotan sitä koulunuorisotyöntekijää sinne koululle. (Haastattelu 1, H2.)

Työntekijät kokivat turhauttavana sen, että he eivät ole tietoisia koulujen poikkeavasta toiminnasta. Nuorisotilaa on turha pitää auki sellaisina iltoina, kun kaikki alueen nuoret ovat koululla. Ylimääräiset ajomatkat ja tyhjillään olevan nuorisotilan valvomisen vievät työaikaa muilta töiltä ja tuottavat turhia kustannuksia. Tässä näkemykseni mukaan auttaisi, jos koulujen yleiset tiedotteet jaettaisiin suoraan myös nuoriso-ohjaajille ja näin parannettaisiin tiedonkulkua.

Muun muassa näihin tarpeisiin toivottiin Pöytyällä tammikuussa 2021 alkaneen määräaikaisen koulunuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen liittyvän hankkeen tarjoavan vastauksia. Koulunuorisotyöntekijän palkkaukseen saatiin Aluehallintoviraston valtionavustusta. Avustuksen tarkoituksena on lisätä henkilöstöresursseja nuorten kohtaamiseen ja lievittää korona-ajan kielteisiä vaikutuksia sekä lisätä lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia. (TP5.)

Koulunuorisotyötä lähdettiin toteuttamaan Pöytyän kaikissa kolmessa yhtenäiskoulussa (TP6). Koulunuorisotyöntekijä työskentelee oppilaan arjessa koulun ja vapaa-ajan rajapinnassa tukien oppilaiden hyvinvointia myös koulupäivän ulkopuolella (TP4). Koulunuorisotyöntekijän tärkeimpiin tehtäviin kuuluu koulun yhteisöllisyyden edistäminen, nuorten kohtaaminen, yksilö- ja ryhmävalmennus sekä yhteistyö eri tahojen kanssa. Toimintamuotoja ovat mm. sosiaalisen

vahvistamisen ryhmätoiminnan vetäminen koulujen oppilaille sekä ryhmäytyksiin ja välitunti-toimintaan osallistuminen. Toiminnan tarkoituksena on ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja koulupudokkuutta. (TP4.) Luokkien yhteishenkeä parannetaan esimerkiksi sopimalla yhteisistä säännöistä (TP16). Välitunneilla koulunuorisotyöntekijä pääsee jututtamaan yksinäisiä ja puuttumaan kiusaamistilanteisiin (TP4).

Murrosikäinen, hapuileva ja suuntaa etsivä nuori tarvitsee vierelleen arvokasvattajaa, joita tutkija Timo Purjon (2012, 96–99) mukaan erityisesti nuorisotyöntekijät voisivat olla ollessaan läsnä nuoren vapaa-ajassa. Nuorisokasvatuksen tuleekin siksi erottautua sekä kotikasvatuksesta että kouluopetuksesta. Nuoret tarvitsevat rohkaisua ja kannustusta sekä mahdollisuuksia jakaa ilonsa silloin, kun yrittäminen onnistuu. (Mt., 86–87.)

Koulunuorisotyöntekijä on kiinteä osa koulun arkea ja hän työskentelee osana koulun henkilökuntaa. Toiminta on suunnattu 5.–9.-luokkalaisille pöytyäläisille nuorille. Hankkeen tarkoituksena on ehkäistä koronan ja/tai etäopetuksen tuomia ongelmia nuorten keskuudessa. Toimintaan liittyvää viestintää on hoitanut koulunuorisotyöntekijä itse omilla kokeilua varten tehdyillä sosiaalisen median kanavilla. (TP6.) Laajemmin vapaa-aikatoimen puolelta toiveena on yhteydenpidon ja tapahtumista tiedottamisen parantuminen koulujen ja vapaa-aikatoimen välillä (Haastattelu 1).

Vastaanotto on koulunuorisotyöntekijän näkökulmasta ollut huikea. Nuoret ovat ottaneet uuden työntekijän todella hyvin vastaan. Suurin osa kohderyhmästä, ellei kaikki, vähintään tietävät koulunuorisotyöntekijän nimeltä. Nuorilta on tullut myös Instagram Live -lähetyksistä palautetta. Palautteiden mukaan Instagramissa toteutetut livelähetykset ovat ”päivän piristys” ja ”auttaa jaksamaan etäpäivää ku on tollanen live”. (TP6.) Koulunuorisotyöntekijä on myös aktiivisesti kysynyt nuorilta kuulumisia ja mieltä askarruttavia kysymyksiä sosiaalisen median kanavia käyttäen (TP12).

Haasteena toiminnalle on ollut se, että työntekijän pitää vaihdella eri toimipisteiden välillä. Oppilasmäärä on suuri, eikä aikaa aina riitä kaikille tasapuolisesti. Lisäksi koulujen aikataulut ovat erilaisia, joten on vaikea suunnitella kaikille yhteisiä asioita. Onnistumisina voidaan nähdä osallistumismäärät sosiaalisessa mediassa, sekä tunnetuksi tuleminen oppilaiden keskuudessa suhteellisen lyhyessä ajassa. (TP6.)

Nuorisotyön toimijoiden arkipäiväiset vuorovaikutustilanteet nuorten kanssa rakentuvat nuoren yksilöllisyyden tunnustamisesta, kunnioittavasta kohtaamisesta ja kuulemisesta (Nyman 2012, 249). Nuoreen tulisi aina suhtautua yksilöidysti, nuoren oma persoona huomioiden (Purjo 2012, 88–89). Tämä on uskoakseni toteutunut hankkeessa, kun koulunuorisotyöntekijä on jalkautunut koululaisten pariin, viettänyt aikaa nuorten kanssa myös vapaalla ja voinut työn puolesta ”ihan vaan jutella” nuorten kanssa, kuten nuoret itse ovat asian ilmaisseet (TP8).

Maaliskuussa koulunuorisotyöntekijän eri sosiaalisen median kanavilla (Snapchat, TikTok ja Instagram) oli yhteensä 1237 seuraajaa. Koulunuorisotyöntekijän sosiaalisen median suunnitelmassa Snapchat ja Instagram on suunnattu pöytyäläisille nuorille viestimiseen. TikTokissa sen sijaan on tarkoitus saavuttaa isompaa yleisöä ja tavoitteena on toimia sosiaalisen median vaikuttajana, jolloin koulunuorisotyöntekijä pystyy puhumaan esimerkiksi kiusaamisesta isommalle ryhmälle. Instagram Liveissä, joita maaliskuussa oli pidetty kaksi, oli osallistujamäärä keskimäärin 30 henkilöä. Lisäksi Instagram Liveinä lanseeratut kokkikoulut ovat parhaimmillaan houkuttelleet mukaan 56 katsojaa. (TP6.)

Sosiaalinen media tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia nuorisotyön toteuttamiselle verkossa. Tämä vaatii kuitenkin nuorisotyön tekijältä erityistä ammatillista osaamista. Verkossa työskennellessä on osattava tulkita vuorovaikutustilanteita tilannekohtaisesti ja huomioitava sellaiset ammatillisen osaamisen alueet, jotka tekevät verkossa toimimisesta juuri nuorisotyötä. Verkkoympäristöt ja nuorten tavat käyttää palveluita muuttuvat nopeasti ja vaativat työntekijöiltä ajan hermolla pysymistä. Tärkeintä on kuitenkin avoimuus, kiinnostus sekä rohkeus osallistua nuorten maailmaan. Laajempi ymmärrys nuorten toimintaympäristöistä kehittää työntekijän ammatillista osaamista. (Hyry 2014, 56–58, 61.) Koulunuorisotyöntekijä lähti rohkeasti rakentamaan yhteisöllisyyttä sosiaaliseen mediaan ja osasi hyödyntää osallistavia menetelmiä nuorten aktivoimiseksi ja yhteisten kokemusten luomiseksi.

Nuorisotyöntekijä vaikuttaa suureen määrään nuoria hyvinkin syvällisesti. Tästä syystä oman työn eettinen pohdinta on nuorten parissa toimivalle erityisen tärkeää. (Purjo 2012, 83.) Nuorisotyön mahdollisuudet laajentuvat, kun oma asiantuntijuus ja toiminnan tavoitteet tunnistetaan. Tällöin sosiaalisessa mediassa tehtävälle työlle on mahdollista asettaa tavoitteita, joita kohti pyrkii nuorisotyön menetelmiä hyödyntäen. (Hyry 2014, 59.) Siksi onkin hyvä, että koulunuorisotyön somesuunnitelmaan on kirjattuna myös kiusaamisesta ja sen vaikutuksista puhuminen suuremmalle yleisölle.

Viimeisimmän kouluterveyskyselyn mukaan noin joka kahdeskymmenes lapsi ja nuori kokee kiusaamista koulussa viikoittain. Pojat kokevat tyttöjä useammin kiusaamista ja perusopetuksessa kiusaaminen on yleisempää kuin toisen asteen oppilaitoksissa. (Ikonen & Helakorpi 2019, 6.)

Kouluterveyskyselystä selviää lisäksi, että noin joka kymmenes lapsi ja nuori kokee itsensä yksinäiseksi. Tyttöillä yksinäisyyden kokemus on poikia yleisempää. (Ikonen & Helakorpi 2019, 2.) Vapaa-aikatoimen kyselytulosten pohjalta yksinäisiä oli kaikissa ikäryhmissä 10-vuotiaista alkaen (Kivilä 2020, 21). Tilastokeskuksen elinolotilaston mukaan yksinäisyyttä koetaan selvästi useammin yksinasuvien tai yhden huoltajan talouksissa (Okkonen 2019). Siksi onkin ensiarvoisen tärkeää, että välitunneilla ja nuorten vapaa-ajanviettopaikoilla on nuorisoalan ammattilaisia, jotka pystyvät nopeasti reagoimaan havaitsemiinsa epäkohtiin ja antamaan tarvittavaa tukea ilman ystävää oleviin yksinäisiin nuoriin.

Tutkimusten mukaan yksinäisyys koettelee monia nuoria erityisesti korona-aikana (Allianssi 2021), mutta yksinäisyydellä on haitallisia mielenterveydellisiä vaikutuksia jo normaalioloissa. Yksinäisyydellä voi olla nuoren elämään voimakas vaikutus, jolloin nuori näkee itsensä negatiivisemmassa valossa. Kiusaamisella on myös vahva kytkös yksinäisyyteen. (Mieli Suomen Mielenterveys ry 2015.)

Yksinäisyys leimaa: sen myöntäminen ja tuen hakeminen voivat tuntua vaikealta. Eniten tukea tarvitsevia ei ole aina helppoa löytää. Yksinäisyyttä voi kokea myös ihmisten kesellä, jos ihmissuhteet eivät tunnu merkityksellisiltä. Olennaista on myös tunnistaa kullekin ihmiselle sopivia ja mieleisiä asioita ja voimavaroja. (Mieli Suomen Mielenterveys ry 2020.)

Nuorisoalalle kohdennetut valtionavustukset koronan aiheuttamasta poikkeustilasta johtuvien ongelmien ehkäisemiseksi ja korjaamiseksi ovat lisänneet nuorisoammattillisten työntekijöiden osuutta nuorten parissa tehtävässä työssä (Aluehallintovirasto 2020). Tämä toivottavasti tulee näkymään positiivisesti myös tilastoissa ja nuorten saamista palveluissa ja tuessa. Avustuksilla saatiin myös Pöytyälle palkattua koulunuorisotyöntekijä sekä toinen etsivä nuorisotyöntekijä.

Nuoren on mahdotonta arvostaa itseään, jos muiden häneen kohdistamat asenteet osoittavat, että nuori on kyvytön, hyödytön tai tarpeeton. Nuoren itseluottamuksen vahvistaminen onkin yksi nuorisotyöntekijän tärkeimmistä taidoista. (Purjo 2012, 92.) Varhainen puuttuminen ja läsnä oleva turvallinen aikuinen ovat tärkeässä asemassa nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä. Sekä Pöytyän koulunuorisotyöntekijä että nuoriso-ohjaajat vastaavat juuri tähän tarpeeseen.

5.4 Viestintä ja tiedonkulku

Yhtenä haasteena vapaa-aikatoimessa koettiin tiedonkulun puutteet ja viestintäkatkokset, jotka osaltaan hankaloittavat työntekoa. Tiedonkulun ja viestinnän tärkeys tuli esille sekä kuntalaiskyselyn että haastatteluiden kautta. Kuntalaiset kokivat kyselyn tuloksena haastavaksi sen, etteivät saaneet tietoa kaikista palveluista tai tulevista tapahtumista. Tämä aiheutti puolestaan haittaa työaikaresursseille, kun vapaa-aikatoimen järjestämä tapahtuma jouduttiin perumaan vähäisen osallistujamäärän vuoksi. (Kivilä 2020, 34.)

Haastatteluissa korostui organisaation sisäinen tiedonkulku ja sen puutteen aiheuttamat vaikeudet. Yhteisöllisyyttä ja yhteistyön sekä tiedottamisen parantamista odotettiin ja toivottiin organisaation muilta yksiköiltä sekä johdolta.

Et sit kun mä oon esim. menossa [toimintaa] pitämään ja mulla tulee peruutus, niin kyl mä aika tarkkaan mietin kelle kaikille mun tästä pitäisi ilmoittaa, ettei kukaan tuu turhaan paikalle. Sit toiseen suuntaan se taas ei toimi. (Haastattelu 1, H1.)

Työntekijät kokivat, että peruutustilanteissa tai muissa muuttuvissa tilanteissa he miettivät, mille tahoille muutoksista tulisi ilmoittaa ja keitä kaikkia muutokset koskettavat. Keskustelussa vaikutti siltä, että vapaa-aikatoimen työntekijöille tämä oli itsestäänselvyys ja osa työnkuvaa. Samanlaista toiset huomioon ottavaa tapaa ei kuitenkaan ollut omaksuttu muissa yksiköissä osaksi toimintakulttuuria.

Tietokatkoksista johtuvat turhat työmatkat koettiin turhauttavina ja niiden nähtiin vievän kallisarvoista työaikaa muilta tärkeiltä työtehtäviltä.

Ja kun meillä tosiaan on meneminen sinne Yläneelle. Että eihän se oleminen siellä meitä rasita, mutta sen ajan vois käyttää johonkin muuhunkin. (Haastattelu 1, H2.)

Koska työaikaa on muutenkin rajallisesti, kokivat työntekijät turhauttavana sen, ettei heille ilmoiteta poikkeuksista, vaan he kuulevat aikataulumuutoksista vasta perille päästyään. Tämä luultavasti synnyttää myös tunteen siitä, ettei vapaa-aikatoimen työntekijöiden työtä organisaatiossa arvosteta. Tämä tuli esille myös keskustelussa, jossa koulun henkilökunta ei tuntenut kunnan nuorisotyöntekijöitä, vaikka kouluissa oli useampaan otteeseen käyty vierailuilla. Tämän katsottiin johtuvan pitkälti siitä, että työntekijät ovat kouluilla vain vierailijoina, eivät osa yhteisöä ja päivittäisessä yhteydessä koulujen henkilöstöön.

Ehdotankin kunnan toimijoille yhteisesti käyttöön kuukausittaista tiedotetta, johon kirjattaisiin sellaisia tulevia tapahtumia ja hankkeita sekä poikkeuksia normaaliin toimintaan, joista saattaisi olla vaikutuksia myös muiden yksiköiden toimintaan. Tästä tiedotteesta voisi jokainen yksikkö itse tarkistaa, mitkä muutokset saattaisivat vaikuttaa omaan toimintaan ja kysyä tarvittaessa lisätietoa suoraan tiedotteessa mainitulta yhteyshenkilöltä. Tämä vaatii kaikilta eri yksiköiltä sitoutumista ja vastuunkantoa, jotta tieto on saatavilla oikea-aikaisesti.

Tiedotteen lisäksi olisi työn sujumuuden ja tiedonkulun kannalta järkevää liittää myös eri yksiköiden työntekijät mukaan sellaisiin yleisiin tiedotteisiin, joissa tietosuoja ei vaarannu, mutta joista olisi selkeää viestinnällistä hyötyä vastaanottajille. Tällaisia viestejä voisivat olla esimerkiksi kouluista lähtevät tiedotteet, joissa kerrotaan tulevista tapahtumista ja muusta normaalista poikkeavasta toiminnasta. Nämä viestit voisi huoltajien lisäksi lähettää suoraan tiedoksi myös vapaa-aikatoimen suuntaan.

Oman näkemykseni mukaan viestinnän tehostaminen toisi sekä säästöjä että lisäisi koko organisaation yhtenäisyyttä. Kun yksiköt perehtyvät paremmin toistensa työnkuviin ja miettivät tarkemmin, mitkä toiminnot vaikuttavat kenenkin työhön, uskoisin sen vaikuttavan positiivisesti muiden yksiköiden ja työntekijöiden väliseen yhteistyöhön ja toisiinsa suhtautumiseen. Kunkin työntekijän olisi hedelmällistä pohtia, miten minä voin omalta osaltani parantaa tiedonkulkua eri yksiköihin.

Yhteisöllisyyden katsottiin haastatteluissa olevan yhdistävänä tekijänä sille, miten informaatio kunnassa kulkee.

Kun se on sellainen yhteisö, missä pitäis kadulla kävellä ja jututtaa niitä ihmisiä. Kun pitäisi jutella ihmisten kanssa, mutta me ei olla koskaan siellä kaupassa eikä pääse jututtamaan, ei olla osa sitä yhteisöä, vaan tullaan sen yhteisön ulkopuolelta. Vaikka vietäis niitä lappuja ja lippuja vaikka kuinka paljon, niin se ei riitä siihen tiedotukseen. (Haastattelu 1, H2.)

Ja sitten jos nyt mietitään, ketä meitä on vapaa-aikatoimella töissä, niin ei meistä kukaan asu Pöytyällä. Oman elämän kannalta se on ihan hyväkin asia. Mut jos lähtis puhtaasti sen kuntalaisen ja työn hoitamisen kannalta, niin olishan se hyvä tilanne, kun näät ne ihmiset kaupassa tai käyt ulkona liikkumassa, niin se tois semmosta kontaktia. (Haastattelu 1, H1.)

Et melkein, jos vaikka nuokkari on Yläneellä torstaina, niin pitäisi se alkuviikko kuluttaa kylillä pyörimiseen ja näyttää että on olemassa ja tehdä alustustyötä, mutta sitten kun on muitakin töitä ja muita nuokkareita pidettävänä. (Haastattelu 1, H4.)

Palveluiden ja tapahtumien viestimisessä nähtiin haasteena erityisesti se, etteivät työntekijät olleet osa kyläyhteisöä, esimerkiksi Yläneellä. Haastateltavat katsoivat, että parhaiten asioista ja tulevista tapahtumista viestiminen tapahtuisi yhteisön sisällä henkilökohtaisissa kohtaamisissa esimerkiksi kaupoissa, mitä ei kuitenkaan tapahdu työntekijöiden tullessa yhteisön ulkopuolelta. Jalkautumiselle ja sosiaalisille kontakteille yhteisön sisällä ei kuitenkaan ole riittävästi aikaa.

Viestintä ja markkinointi ovat oman näkemykseni mukaan palvelutuotannossa tärkeässä osassa, sillä ilman asiakkaita ei palveluiden tuottamista nähdä kannattavana. Palveluille voi olla paljonkin tarvetta ja kysyntää, mutta jos näistä tiedottaminen ei tavoita kohdeyleisöä, on palveluiden tuottaminen turhaa.

5.5 Yhteisöllisyys

Yhteisöllisyys ja sen tärkeys tuli kyselyn vastauksissa toistuvasti esiin (Kivilä 2020, 23). Osallisuus ja yhteisöllisyys, kuten yhdessä tekemisen toimintakulttuuri, on myös kirjattu yhdeksi Pöytyän sivistystoimen toimintaa ohjaavista arvoista (Pöytyän kunta 2018, 5). Koululaisten yhteishenki, ryhmäytykset ja luokkaryhmien sekä kouluyhteisön hyvä ilmapiiri olivat myös osa koulunuorisotyöntekijän toimenkuvaa (TP4). Nuorisotyön toimintaympäristöjen kehittämisen yhtenä osana on yhteisöllisyyden edistäminen, jossa tavoitteena on nuorten erilaisten osallistumisen tapojen mahdollistaminen sekä osallisuuden vahvistaminen (Nyman 2012, 249).

Etenkin kriisien yhteydessä monesti peräänkuulutetaan yhteisöllisyyttä. Tärkeää olisi kuitenkin myös miettiä, millaiseen laajempaan kontekstiin ja millaiselle arvoperustalle toivottu yhteisöllisyys tulisi rakentaa. Jos halutaan vaikuttaa sekä nuorisoon ikäluokkana että nuoriin yksilöinä, nuorisotyöhön tulisi panostaa nykyistä enemmän. Jos nuoren kasvu vastuulliseen ihmisyyteen ja yhteisöllisyyteen nähdään arvokkaana, ei tämän tulisi olla hinnasta kiinni. (Purjo 2012, 81, 84.)

Digitaalinen nuorisotyö on osa yhteiskunnallista tietoteollista vallankumousta ja julkishallinnon digitaalista murrosta. Digitaalisen nuorisotyön osaamiskeskus Verken suunnittelija Heikki Lauha (2016) pohtii artikkelissaan digitaalista nuorisotyötä ilmiönä sekä sen kytkeytymistä laa-

jempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin. Digitalisaatio muuttaa työn tekemisen tapoja ja mahdollistaa aiempaa joustavampien ja kustannustehokkaampien palveluiden tuottamisen. Digitalisaatio tulee myös lisäämään kansalaisten vaikuttamis- ja osallistumismahdollisuuksia, Lauha jatkaa. Nuorisotyön mukautuminen ja kehittäminen edellyttää kykyä nähdä näitä tulevia muutoksia ja pohtia, millaisia muutoksia nuorten tarpeissa ja nuorisotyön toimintaympäristöissä tulee tapahtumaan seuraavien 5–10 vuoden aikana. (Lauha 2016, 22–23.)

Digitaalinen nuorisotyö vaatii pitkäjänteisyyttä ja luottamuksellisen suhteen rakentamista nuorten ja nuorisotyöntekijän välillä, kuten havaittiin myös Pöytyän kokeilussa. Määrätietoisella ja suunnitelmallisella työllä sen kautta on mahdollista tavoittaa nuoria, joita perinteinen nuorisotilatyö ei tavoita. Nuorisotyön palveluiden on perinteisesti katsottu olevan merkittäviä ja tuloksellisia, kun raporteissa on tarkasteltu isoja kävijä- ja kohtaamismääriä. Kävijämäärät eivät kuitenkaan tuo esille palvelun ulkopuolelle jäävien nuorten määriä tai heidän toiveitaan ja tarpeitaan. Palveluiden yhdenvertaisuutta, esteettömyyttä, käytettävyyttä ja saavutettavuutta edistämällä tulevat todennäköisesti lisääntymään myös palveluiden myönteiset vaikutukset. (Gretschel 2016, 75.)

Vapaa-aikatoimen tuottamien palveluiden tarkastelussa tulisikin ottaa huomioon myös yksinäisten ja syrjäytymisvaarassa olevien nuorten tavoittaminen sekä palveluiden ulkopuolella olevien nuorten osallisuuden kokemusten kasvattaminen. Määrä ei aina korvaa laatua, etenkin ennaltaehkäisevässä nuorisotyössä.

Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittämistyön jatkolle oli yhtenä tavoitteena kyselyn tulosten pohjalta irtautuminen siiloutuneesta toimintakulttuurista. Haastatteluissa kuitenkin tuli esille, etteivät vapaa-aikatoimen työntekijät koe oman tiimensä sisällä siiloutuneisuutta tai kankeutta yhteistyössä.

[Puhutaan] paljon niistä siiloista, että millä tavalla me sitten niitä siiloja hajotetaan. Mutta en tiedä onko meillä mitään siiloja, ei ainakaan keskusteluissa ja [hän] kyllä hyppyyttää mua yhtä paljon, kuin mä hyppyytän häntä. (Haastattelu 1, H2.)

...

Mutta en kyllä koe sitä sillä tavalla että... Nuorisojärjestöihin kuuluu tietyt järjestöt ja liikuntajärjestöihin kuuluu tietyt ja olen yhtä hyvin liikuntajärjestöihmisten kanssa väleissä ja voin viedä avaimen, jos on tarvetta ja näin. Ja näin me ollaan kyllä tehtykin. (Haastattelu 1, H2.)

Julkishallinnossa vuoropuhelu erityisesti kuntalaisten kanssa on korostunut ja herkkyys asiakasryhmille on vahvistunut. Julkishallinnon kehittäminen kohti julkista hallintaa korostaa muun muassa yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja demokratiaa. (Rainio, Nordling, Ketola, Saarinen & Heinikangas 2016, 4–5.) Tämä tuli esille myös haastatteluissa.

Mutta onhan tuo kunnan johtaminen yhä enemmän menossa siihen että pitää enemmän kysyä kuntalaisten mielipidettä ja sen takia tulee nämä lapsiasiavaltuutetun arvioinnit ja tulee sitä ja tätä arviointia (Haastattelu 1, H2).

Päätöksenteossa on selkeä muutos, kaikki päätökset käytetään kuntalaisten kautta, halutaan tietää mitä kuntalaiset toivoo. Tätä pyritään myös kehittämään, että päätökset olisi myös helpompi toteuttaa. (Haastattelu 2, H6.)

Kuntalaisten osallisuudessa on kuitenkin hyvä ottaa huomioon, ettei turhan pieniä asioita ole kannattavaa viedä luottamushenkilöiden päätettäväksi. Valtuustokokoukset vievät aina oman aikansa, eivätkä ole kunnalle ilmaisia. Organisaatorakennetta olisi kunnissa kannattavaa keventää ja päätöksentekoprosessia selkeyttää. (Maury ym. 2017, 43–45.)

Myös haastatteluissa todettiin päätösten kierrättämisen ja moninaisten lausuntojen vievän aikaa ja usein loppupeleissä hidastavan toimintaa ja työhön käytettävää aikaa.

Varmaan sekin on yks asia, että tosi moni asia on aikataulutettu. Tämä ja tämä pitää olla tämmösillä päivämäärillä valmiina, niin ehkä se menee helpommin niin, että teen vain itse ja pidän aikataulusta kiinni, sen sijaan että ruvettaisiin kauheesti keskustelemaan ja kommenttikierros kiertäisi jossain viikkotolkulla, asioihin menee silloin hirveästi enemmän aikaa, jos niitä lähdetään kierrättämään. Totta kai on hyvä kuulla asianosaisia, mutta jos tehdään työryhmiä ja säädetään ja väännetään ja synkataan kalentereita. (Haastattelu 1, H1.)

Että kyllä se usein on niin, että tulee aina pieni työ lisää, kun joutuu käyttämään päätöksiä esim. lautakunnassa (Haastattelu 1, H2).

Helposti käy niin että jos rupeaa asioita kyselemään, niin joku ei vastaakaan ja siinä odotellessa olisi jo saanut tehtyä valmiiksi asian. (Haastattelu 1, H1.)

Ja sekin on totta että kun asioita on pari kertaa jo tehnyt, niin tulee se tehokkuus siinä samalla. (Haastattelu 1, H1.)

Itse näen, että osallisuus ja yhteisöllisyys toteutuu parhaiten, kun ihmiset saavat ideoida ja esittää parannusehdotuksia luovassa ympäristössä niin, ettei ideoita saman tien arkistoida odottaamaan parempaa selvittelyä, vaan niitä lähdetään myös herkästi testaamaan ja kokeilemaan.

Mitä kokeiluista sitten opimme? Pienessä kunnassa, oli koronan aiheuttamia poikkeusoloja tai ei, kannattaa aina kokoontua yhteen ja pohtia tarpeita sekä ideoida uusia toimintamuotoja luovasti ja avoimesti. Ideoinnille olisi myös tärkeää varata aikaa työkalenterista, sillä kiire ja stressi eivät jätä tilaa luovuudelle. Hullunkurisestakin heitosta, kuten jumppaajien eristämisestä ikkunan taakse koronan vuoksi, saattaa syntyä toimiva ulkoliikunnan muoto, johon sekä asiakkaat että työntekijät ovat tyytyväisiä ja jota voi hyödyntää myös koronan jälkeen, esimerkiksi tilanteissa, joissa kaikki sisäliikuntatilat on varattu.

5.6 Toimintamalli

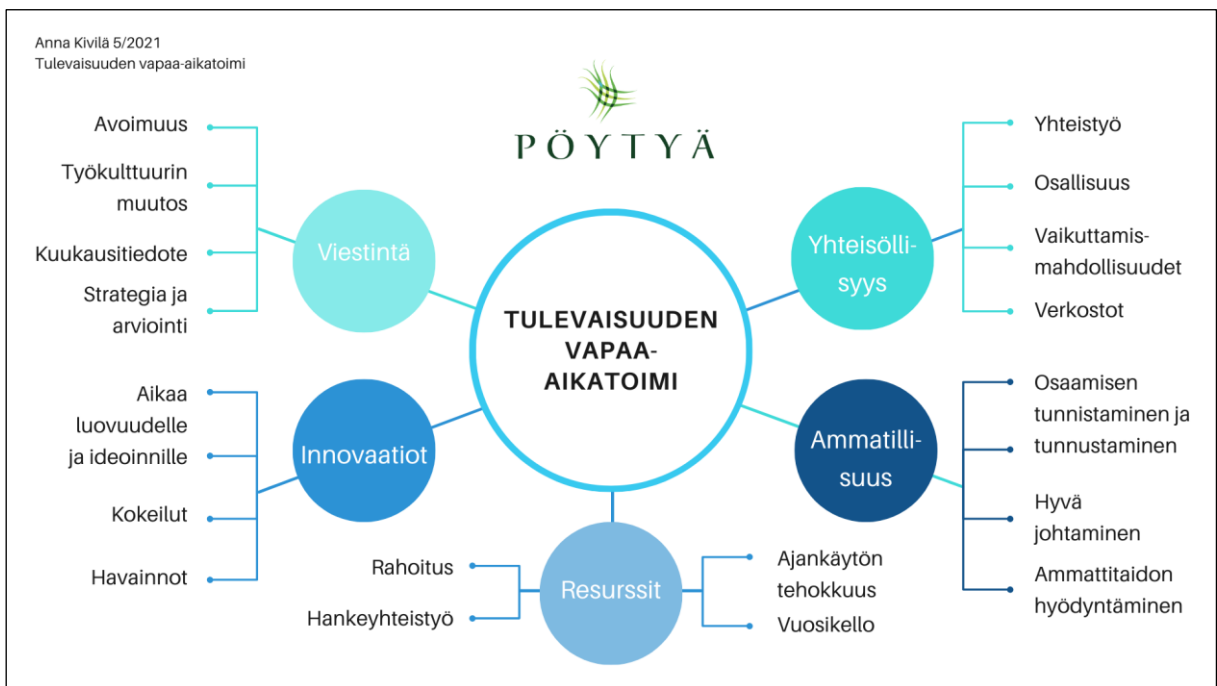
Tämän opinnäytetyön tuotoksena oli tarkoitus koota aineiston pohjalta rohkea ja visionäärinen toimintamalli, jossa otetaan tarkasteluun yksiköiden eriytyneisyys ja kehittämistarve sekä tarve kustannusten pienentämiselle. Toimintamallissa tulisi olla käytännön ehdotuksia ja esimerkkejä toiminnan kehittämiseksi sekä perustelut, miksi näin kannattaisi tehdä. Toimintamallin tulisi lisäksi vastata Pöytyän sivistystoimen strategiaa sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Toimintamallin pohjalta vapaa-aikatoimi pystyisi edelleen kehittämään toimintaansa ja testaamaan ehdotuksia myös käytännössä.

Yhtenä opinnäytetyön lähtöolettamuksena oli vapaa-aikatoimen eri yksiköiden eriytyneisyys ja tähän liittyvät toiminnan haasteet. Työn edetessä selvisi kuitenkin, että henkilöstön näkökulmasta yhteistyö vapaa-aikatoimen eri toimijoiden välillä on helppoa ja välitöntä, eikä työntekijöiden näkökulmasta jakoa tiukasti eriytyneisiin siiloihin ole havaittavissa. Sen sijaan keskustelujen myötä löytyi muita ideoita ja kehittämiskohteita, joihin keskityttiin kehittämistyön edetessä. Näitä olivat Pöytyän eri yksiköiden, erityisesti koulujen ja nuorisotoimen, välisen tiedonkulun ja yhteistyön lisääminen sekä koronapandemiasta ja poikkeustilasta johtuvat muuttuneet toimintaan liittyvät tarpeet.

Tässä työssä olen käynyt läpi vapaa-aikatoimen kehittämistoimiin liittyviä kokeiluja ja niiden tuloksia ja arvioinut toiminnan haasteita ja onnistumisia. Haastatteluista ja kyselyaineistosta olen poiminut henkilökunnan sekä kuntalaisten toiveita siitä, mitä ja miten vapaa-aikatoimen palveluita tulisi kehittää, mille on erityisesti tarvetta ja mitä haasteita ja uhkia toiminnalle on nykyisellään. Olen myös tarkastellut, miten haastatteluaineistosta poimimani teemat (resurssit, ammatillisuus, yhteisöllisyys, innovaatiot ja viestintä) näyttävät kokeilujen valossa ja miten

ne kytkeytyvät toisiinsa. Olen lisäksi kiinnittänyt havainnot kokeiluista, niiden tuloksista ja aineistosta laajempaan yhteiskunnalliseen kontekstiin.

Näitä eri osa-alueita yhdistelemällä olen koonnut Pöytyän vapaa-aikatoimelle toimintamallin, johon olen tiivistänyt aineistosta esiin nousseet oleellimmat teemat ja kehittämiskohteet. Toimintamallista olen luonut havainnollisen kaaviokuvan, jossa eri osa-alueet ja näiden kytkökset ovat nähtävillä visuaalisesti.

Kuva 1: Kaaviokuvassa on esitetty viisi eri teemaa, joiden ympärille toimintamalliehdotus on rakennettu.

Toimintamalliin olen liittänyt viisi keskeisintä aineistosta nousutta teemaa, jotka linkittyvät toisiinsa ja ovat oleellinen osa vapaa-aikatoimen toimintaa. Viestintään on tärkeää panostaa ja kohdentaa riittävästi myös työaikaan. Avoimuus ja toimiva tiedonkulku sekä vapaa-aikatoimiston sisällä, Pöytyän kunnan koko organisaatiossa, että eri asiakasryhmille on tärkeää laadukkaan ja tehokkaan työskentelyn takaamiseksi. Samalla saadaan kustannuksia tuotua alas, kun ylimääräistä ja turhaa työtä ei enää synny. Työkulttuuriin tarvitaan muutosta niin, että tieto kulkee mutkattomasti ylhäältä alas sekä eri yksiköiden välillä.

Tämä vaatii myös viitseliäisyyttä ja vastuunkantoa ja on osaltaan yhteyksissä ammatillisuuteen. Työyhteisössä on tärkeää tuntee muiden työntekijöiden osaaminen ja ammattitaito ja osata myös hyödyntää sitä. Olisi hyvä tunnistaa oman osaamisensa rajat ja uskaltaa pyytää apua, neu-

voja ja ulkopuolista näkökulmaa. Työntekijöillä on paras tieto tekemästään työstä ja siihen liittyvistä haasteista. Työntekijät kannattaa myös osallistaa mukaan kehittämistyöhön ja antaa mahdollisuuksia vaikuttaa työn tehostamiseen ja turhien työmuotojen karsimiseen.

Yhteisöllisyyteen liittyy välitön yhteys ja yhteydenpito kuntalaisiin, mihin tulee erityisesti panostaa ja varata työaikaa, kun työntekijät eivät asuinpaikkansa puolesta ole automaattisesti osa yhteisöä. Yhteisöllisyyden luomisessa tärkeällä sijalla on kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuudesta vaikuttaa. Ajankäytöllisesti on kuitenkin hyvä miettiä, minkä suuruisia päätöksiä on järkevää kierrättää lausuntoja keräämässä ja mitkä voisi panna suoraan täytäntöön. Toiset huomioiva viestintä antaa työntekijöille tunteen huomioiduksi tulemisesta ja arvostuksesta omaa työtään kohtaan. Myös verkostot ja vertaistuki on pienessä työyhteisössä ratkaisevassa asemassa työhyvinvoinnille.

Verkostotapaamisissa ja työyhteisön tapaamisissa vapaamuotoiset keskustelut ja ideointihetket sekä työntekijöiden omien havaintojen ja tarpeiden sanoittaminen auttavat innovoimaan ja kehittämään uutta. Ideoinnille ja luovuudelle tulee varmistaa riittävästi aikaa sekä stressitön ja kiireetön ilmapiiri. Havainnoista ja ideoista on helppo lähteä suoraan kokeilemaan, myös erilaiset hankkeet toimivat tässä hyvin. Hankerahoitus ja sponsoriyhteistyö on myös vartenotettava keino parantaa palveluita kunnan säästötarpeista huolimatta.

Toiminnalle olisi hyvä kirjata selkeät tavoitteet ja toimintaa olisi tärkeää arvioida säännöllisesti, jotta strategia ja tavoitteet pysyvät kirkkaina mielessä. Vapaa-aikatoimelle suosittelen käyttöön vuosikelloa, jossa muistutetaan yhteistyötahoille yhteydenpidosta ja jossa olisi kirjattuna suunnitelmat yhteiselle toiminnalle. Vapaa-aikatoimen on pidettävä ääntä ja muistutettava muita tahoja olemassaolostaan sekä säännöllisesti ehdotettava yhteistyötä ja aktiivista osallistumista toiminnan suunnitteluun, jos toiveena on aktiivisempi yhteydenpito sekä viestinnän ja tiedonkulun paraneminen.

Tällä toimintamallilla toivon Pöytyän vapaa-aikatoimen henkilöstön saavan työhönsä tehokkuutta, parempaa viestintää, avoimuutta ja ammatillisen osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä enemmän kallisarvoista työaikaa hyötykäyttöön.

6 ARVIOINTI

Opinnäytetyön tilaajan palaute kehittämistyöstä löytyy kokonaisuudessaan tämän opinnäytetyön liitteistä (Liite 2). Seuraavassa luvussa tuon esiin pääkohtia ja -näkökulmia palautteesta. Tämän jälkeen arvioin opinnäytetyöprosessia omasta näkökulmastani. Tuon esiin, miten opinnäytetyö ja yhteistyö oman näkemykseni mukaan sujui. Lisäksi pohdin, mitä olisi voinut tehdä toisin, ja mihin olisi tarvinnut kiinnittää enemmän huomiota.

6.1 Tilaajan palaute ja arviointi prosessista

Yksi tutkimuksen tavoitteista oli siiloutumisen poistaminen vapaa-aikatoimen sisällä, mutta tilaajan yllätykseksi henkilöstö ei kokenut vapaa-aikatoimen sisäisiä siiloja olevan lainkaan. Tavoitteena onkin, että vapaa-aikatoimi koetaan yhteisenä kokonaisuutena ilman, että puolustetaan omia henkilökohtaisia intressejä tai toimintatapoja. Tutkimus nosti tilaajan näkemyksen mukaan esille hyviä näkökulmia ja keskustelun aiheita. Liikunta- ja nuorisotoimen kokeilut toivat jotakin uutta vapaa-aikatoimeen tilanteessa, jossa perustoimintoja ei voitu toteuttaa. Tilaaja piti loistavana huomiota siitä, miten muuttunut tilanne vaatii koko organisaatiosta lähtevää kehittämistyötä.

Aiemmassa kuntalaiskyselyssä kuultiin kuntalaisia ja tämä opinnäytetyö avasi työntekijöiden näkökulman. Jalkautumiselle ja sosiaalisille kontakteille yhteisön sisällä ei koettu olevan riittävästi aikaa. Tämä on tilaajan näkökulmasta linjassa kunnan toiveiden kanssa: jalkautumisen lisääminen ja henkilökohtaiset kontaktit. Tutkimuksessa todetaan myös, ettei turhan pieniä asioita ole kannattavaa viedä luottamushenkilöiden päätettäväksi. Näin säästetään aikaa ja resursseja. Vertaisarviointi avasi Pöytyälle mielenkiintoisia vinkkejä ja toimintamalleja pohdittavaksi.

Toimistossa, jossa työntekijät pitkälti päättävät itse toteutettavat asiat, olisi hyvä kirjata selkeät tavoitteet ja toimintaa olisi tärkeää arvioida säännöllisesti, jotta strategia ja tavoitteet pysyvät kirkkaina mielessä. Ehdotus vuosikellosta, jossa muistutetaan yhteistyötahoille yhteydenpidosta, ja jossa olisi kirjattuna suunnitelmat yhteiselle toiminnalle, otetaan käyttöön.

Tilaaja olisi toivonut uusia toimintamalleja ja konkreettisia ajatuksia siitä, miten esimerkiksi ammatillisuus halutaan tunnustettavaksi. Tätä olisi ollut hyvä avata enemmän. Opinnäytetyö

huomioi tärkeitä asioita: ammatillisuuden huomioiminen, yhteisöllisyys, sitouttaminen, avoimuus, toiminnan vertais- ja itsearviointi. Opinnäytetyö vastasi asetettuihin kysymyksiin ja loi uusia kysymyksiä, joihin työyhteisön tulee kehittyäkseen vastata. Yhteistyö on koko prosessin ajan ollut sujuvaa. Opinnäytetyö on Pöytyän vapaa-aikatoimen kulttuurisihteerin ja esimiehen näkökulmasta erittäin mielenkiintoinen.

6.2 Arvioni opinnäytetyöstä

Koska olemme huonoja ennustamaan ihmisten käyttäytymistä ja toimintaa, on pitkään suunnitelluissa ja arvioiduissa kehittämistoimissa riskinä, että vastaanotto uudelle idealle onkin huono ja suuri määrä suunnitteluvaiheen työtä heitetään hukkaan. Kokeiluista saatava ensikäden tieto onkin usein arvokkaampaa kuin kyselyihin tai raportteihin tukeutuvat suunnitelmat. Kokeilut synnyttävät vaihtoehtoja ja uusia, yllättäviä ideoita sekä parempia asiakassuhteita. (Hassi ym. 2015, 10–11.)

Näistä lähtökohdista lähdettiin myös kehittämään Pöytyän vapaa-aikatoimen toimintoja. Ulkoliikuntakokeilu ja digitaalisen nuorisotyön sekä koulunuorisotyön kokeilut lähtivät liikkeelle selkeästä toiminnanmuutostarpeesta, jota koronapandemian aiheuttama poikkeustila kiihdytti entisestään. Opinnäytetyön aikana toimintaa lähdettiin rohkeasti kokeilemaan käytännössä sen sijaan, että sitä olisi vain suunniteltu ja selvitelty raportin muodossa.

Opinnäytetyö vastasi hyvin sille asetettuihin tavoitteisiin, vapaa-aikatoimen eri osapuolien toiveita ja tarpeita vastaavan toimintamallin luomiseen. Opinnäytetyön tuotoksena syntyi Pöytyän vapaa-aikatoimelle ehdotus uudeksi toimintamalliksi ja uudenlainen kokeilukulttuuriin pohjautuva tapa innovoida ja testata ideoita.

Vapaa-aikatoimen henkilökunta osallistui aktiivisesti opinnäytetyön ideointiin ja kokeilujen toteutukseen. Myös aiemmin teetetyin kuntalaiskyselyn tuloksia pystyttiin huomioimaan jo ideointivaiheessa. Erityisesti koen, että ryhmähaastatteluissa käydyt keskustelut ja pohdinnat vaikuttivat eniten opinnäytetyölle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen. Keskusteluissa esiin tuodut toiminnan haasteet ja esimerkit siitä, miten nämä näkyvät käytännön työssä, toivat konkretiaa ja selkeyttä sille, mihin erityisesti toivotaan muutosta ja millä keinoin muutosta voisi saada aikaiseksi.

Opinnäytetyö ja siihen liittyvät kokeilut tuottivat selkeitä tuloksia ja uutta tietoa niin vapaa-aikatoimelle, kuin laajemmin koko kunnan eri yksiköille, vapaa-aikatoimen eri verkostoille sekä koulunuorisotyöhankkeen rahoittajalle. Opinnäytetyön aikana käytyjä keskusteluja, palaverimuistioita ja kokeiluraportteja tallensin tutkimuspäiväkirjaani, joten pystyin helposti palaamaan niihin ja sain samalla lisääainesta opinnäytetyöhön. Toiveena on, että opinnäytetyön aikana kertynyt kokemus ja tieto ei jää yksilöiden tai pienen ryhmän hiljaiseksi tiedoksi, vaan palvelisi laajemmin koko kuntaorganisaatiota (Kivijärvi 2012, 303).

Jälkeenpäin tuloksia ja kokeiluraportteja arvioidessa olisin voinut osallistua aktiivisemmin myös kokeilujen suunnitteluvaiheeseen työntekijöiden kanssa. Poikkeustilasta johtuen etenkin digitaalisen nuorisotyön kokeilun käynnistymisessä oli haasteita, joihin yhdessä tehty viestintäsuunnitelma ja käsikirjoitus toiminnan pääkohdista olisivat voineet tuoda selkeyttä ja käytännön apua toiminnan käynnistämiseen. Koitin kuitenkin varoa, etten tule liikaa vaikuttaneeksi opinnäytetyön tuloksiin. Halusin antaa työntekijöille vapaat kädet ja työrauhan toteuttaa kokeilut parhaaksi katsomallaan tavalla.

Kyselyn tuloksiin en pystynyt kovin laajasti viittaamaan, sillä aineistoa ja käsiteltäviä teemoja tuli runsaasti jo haastatteluista ja tutkimuspäiväkirjasta. Pääpaino kuitenkin oli alusta alkaen haastatteluilla ja kokeiluilla, ja kyselytulosten olikin tarkoitus toimia vain tukena muulle aineistolle. Paljon mielenkiintoisia teemoja ja aiheita jäi tutkimatta, mutta johonkin raja on vedettävä ja näistä aiheista voi joku toinen nostaa tarkempaan tarkasteluun uusia kysymyksiä herättäviä huomioita ja havaintoja. Syvällisempää perehtymistä olisi saatu aikaiseksi, jos kokeiluja olisi-kin kolmen sijasta ollut vain yksi. Tällöin tätä yhtä teemaa olisi pystynyt tarkastelemaan useista eri näkökulmista ja aineistoa syvällisemmin tutkien.

Koulunuorisotyön vaikutuksista koulujen ja vapaa-aikatoimen väliseen tiedonkulun paranemiseen ei tässä vaiheessa hanketta voida päätellä vielä mitään. Tähän on erityisesti vaikuttanut normaalista vapaa-aikatoimen toiminnasta tauolla olleet toiminnot sekä etäopetukseen siirtymisen aiheuttamat muutokset koulujen normaaliarkeen. Tiedonkulun muutosta ei pystytä samalla tavalla vertaamaan parin vuoden takaiseen normaalitilaan. Työ kouluilla jatkuu kuitenkin vielä ja toiveena on, että joltain osin olisi myöhemmin nähtävillä myös kokeilun vaikutukset viestintään.

Nuorisotyön kehittäminen on yleisesti ollut käytännöllistä ja työprosesseihin kiinnittyvää ja tälle lähestymistavalle on edelleen tarvetta. Tämän päivän kehittämisajattelu kytkeytyy muun

muassa moniammatillisuuteen ja siihen liittyvään verkostoajatteluun sekä työelämäkytkentöjen vahvistamiseen. (Komonen, Suurpää & Söderlund 2012, 13–14.) Myös Pöytyän kokeiluissa onnistunutta oli niiden selkeä yhteys käytäntöön ja vapaa-aikatoimen henkilöstön työnkuvaan. Mielenkiintoa piti yllä myös se, että kokeiluissa oli mukana monipuolisesti erilaisia aiheita ja työmuotoja. Painopiste keskittyi selkeästi enemmän nuorisoalaan ja vapaa-aikatoimen muut osa-alueet, erityisesti kulttuuri, jäivät tässä opinnäytetyössä taka-alalle. Opinnäytetyö olisi kuitenkin kasvanut liian laajaksi, jos olisin koittanut mahduttaa mukaan kaiken kiinnostavan.

Kehittäminen saatetaan työpaikoilla kokea kuormittavaksi ja aikaa vieväksi (Komonen ym. 2012, 19), mutta uskoisin tässä auttavan sen, että kehittämistyötä tehdään osallistavasti työntekijöiden havainnot ja asiakkaiden toiveet huomioiden sekä rohkeasti kokeillen ja yhdessä ideoiden. Näin myös motivaatio tekemiseen toivottavasti säilyy kehittämistyön loppumetreille saakka. Opinnäytetyö eteni johdonmukaisesti ensin haastattelujen ja ideointien kautta kokeiluihin ja raporttien muodossa kokeilujen tavoitteiden toteutumiseen ja menetelmien arviointiin.

Luovuudelle, innovoinnille ja ajatusten vaihdolle olisi tärkeää varata aikaa työpäivästä. Liian täyteen ahdetut kalenterit ja ainainen kiire ja stressi tappaa luovuuden, puhumattakaan työntekijän ja työyhteisön hyvinvoinnista. (Vehkaperä 2013b, 25–26.) Olen kiitollinen, että vapaa-aikatoimesta löytyi aikaa ideoinnille, luovuudelle ja uusille kokeiluille ja toivon, että näin tulee olemaan myös jatkossa.

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä olen esittänyt käytännön ehdotuksia ja esimerkkejä Pöytyän vapaa-aikatoimen toiminnan kehittämiseksi sekä perustelut, miksi näin kannattaisi tehdä. Olen liittänyt ehdotukseeni havaintoja kokeiluista niiden aikana ja niiden jälkeen sekä pohtinut, mitä kokeiluista opittiin. Olen koonnut Pöytyän vapaa-aikatoimen toimintamalliin tiivistelmän kehittämistyön tuloksista ja liittänyt mukaan oman näkemykseni siitä, mihin teemoihin tulisi erityisesti keskittyä ja miksi.

Toimintamallissa on opinnäytetyön suunnitelman mukaisesti otettu tarkasteluun yksiköiden eriytyneisyys sekä tarve kustannusten pienentämiselle. Menetelmiä on käytetty monipuolisesti ja aineiston avulla on saatu kattava kuva kuntalaisten ja vapaa-aikatoimen työntekijöiden odotuksista ja tarpeista vapaa-aikapalveluihin liittyen.

Pöytyän vapaa-aikatoimelle laatimaani toimintamallia pystytään myös soveltamaan muissa organisaatioissa, yrityksissä ja yhdistyksissä, sillä siinä käsitellyt teemat ovat yleisesti työyhteisöissä tärkeitä ja työhyvinvoinnin sekä laadukkaan yhteistyön ja tiedonkulun kannalta välttämättömiä. Kukin yhteisö voi poimia mallista omaan organisaatioon parhaiten sopivat osat ja jatkokehittää mallia omaan toimintaansa sopivaksi.

Muutos vaatii kunnalta rohkeutta antaa työntekijöille vapaus ideoida ja kokeilla. Toimintakulttuurin muutos vaatii tekoja, ja ilman tekoja ja kokeiluja ei muutoksia saada aikaan. Tärkeässä osassa on myös toimialojen ja kuntien välinen yhteistyö sekä toimintaa hidastavista lupaprosesseista ja turhasta byrokratiasta luopuminen. (Maury ym. 2017, 33–36.) Toivon laatimastani vapaa-aikatoimen toimintamallista olevan hyötyä muutoksissa ja toiminnan painopisteitä punnittaessa.

Tälle muutokselle tulee antaa myös riittävät resurssit ja selkeät ylöskirjatut suunnitelmat, joiden avulla työntekijöiden on helpompi toteuttaa työtään. Toiminnan kehittäminen ja muutostarpeeseen vastaaminen vaatii myös työaika, jotta työntekijät pystyvät toteuttamaan työtään laadukkaasti ja suunnitelmien mukaisesti. On tärkeää priorisoida ja tehdä selkeä jako siitä, mihin työmuotoihin keskitytään ja mistä joudutaan luopumaan. Parempi tehdä muutama asia huolella ja laadukkaasti, kuin yrittää väkisin pitää hengissä monta toimintoa, joista yhteenkään ei työaika kunnolla riitä.

Jatkoa ajatellen ehdotan, että vapaa-aikatoimi ryhtyy toimintamallin pohjalta edelleen kehittämään toimintaansa ja jatkamaan myös tulevien ideoiden testaamista käytännössä. Lisäksi vapaa-aikatoimen olisi hyvä seurata nykyisten kokeilujen etenemistä myös tämän kehittämissajakson päätyttyä. Vapaa-aikatoimi voi kirjata ylös kentältä tulevia ehdotuksia ja palautetta ja tehdä tarvittavia toimenpiteitä näiden pohjalta. Kuntaorganisaation sisäinen tiedonkulku ja yhteistyön parantuminen jäivät tässä opinnäytetyössä vielä lähinnä keskusteluasteelle ja koulunuorisotyön kokeilua lukuun ottamatta myös vaille konkreettisia toimia.

Sekä rahallisten että työaikaresurssien näkökulmasta, kuin myös työntekijöiden jaksamisen vuoksi, olisi tärkeää ottaa viestintä tarkempaan tarkasteluun ja miettiä sopivia kehittämistoimia tämän parantamiseksi. Olen itse ehdottanut tähän liittyen säännöllisiä yhteydenottoja ja ”äänien pitämistä” muiden yksiköiden suuntaan. Lisäksi olen ehdottanut tiedotteita, jotka tehostaisivat eri yksiköiden välistä tiedonkulkua ja ehkäisisivät ylimääräistä ja päällekkäistä työtä. Nämä havainnot sekä jatkokehittämistoiveet siirrän nyt eteenpäin Pöytyän vapaa-aikatoimelle.

Kunnan työntekijöille työn merkityksellisyys ja aito innostus tekemistään kohtaan vaatii itseenäisyyttä, osaamista, yhteenkuuluvuutta sekä tunnetta siitä, että työllään saa aikaiseksi hyvää. Tähän kuuluu mahdollisuus vaikuttaa omaan työhön ja se, että kokee onnistumisia ja oppimista työssään. Sosiaalinen yhteenkuuluvuus ja työkaverit ovat onnellisen työntekijän näkökulmasta täysin välttämättömiä. Suurimmalle osalle ihmisistä on tärkeää saada tehdä merkityksellistä työtä, eli saada tehdä hyvää ja auttaa muita. (Mt., 136.)

Havaintojeni mukaan Pöytyän vapaa-aikatoimen työntekijät kokevat tekevänsä merkityksellistä ja tärkeää työtä ja vapaa-aikatoimella on vahva yhteishenki. Ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen työyhteisössä sekä viestinnän läpinäkyvyys ja eri toimialojen syvempi yhteistyö sen sijaan nousivat aineistosta kehittämistä tarvitsevina osa-alueina.

Merkityksellinen työ ja työpaikan sosiaalinen verkosto vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Jokaiselle on tärkeää tuntea olevansa osa yhteisöä ja olennainen osa isompaa kokonaisuutta. Tyytyväinen työntekijä edistää kunnan talouden positiivisen kehityksen kasvua ja kuntalaisten yhteistä hyvinvointia. Tarvitaan innostusta ja inspiraatiota sisäiseen ja ulkoiseen viestintään ja tekemiseen. (Mt., 136–137.)

Kannustan vapaa-aikatoimea jatkossakin ideoimaan uutta, osallistamaan työntekijöitä ja kuntalaisia päätöksenteon eri vaiheissa ja kehittämään toimintaa ehdotusten pohjalta hankkeiden ja kokeilujen kautta.

8 LOPUKSI

Monialainen toimijuus on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää ja organisaatioiden väliset verkostot liittyvät tavalla tai toisella lähes kaikkeen kehittämistyöhön (Ojasalo ym. 2015, 39). Pirkko Salo kirjoittaa artikkelissaan moniammatillisuuden ja verkostoyhteistyön merkityksestä lasten ja nuorten hyvinvointiin tähtäävässä työssä (Salo 2012, 88). Siiloutuminen ja yhteistyön kankeus nuorisoalalla on tullut useampaan otteeseen esille myös opinnäytetyön lähdekirjallisuuteen tutustuttaessa.

Vapaa-aikatoimella on pienet resurssit niin työntekijöiden kuin määrärahojenkin kannalta. Tulevaisuudessa tullaan yhä enemmän pohtimaan uudenlaisia tapoja toimia ja tässä näkemykseni mukaan tärkeässä asemassa on verkostoituminen, kumppanuudet sekä kunnan eri yksiköiden välitön ja avoin yhteistyö. Tämä vaatii irtautumista vanhoista ajattelumalleista ja eri yksiköiden siiloutuneesta toimintakulttuurista. Tässä avainasemassa on rohkea uusien toimintamuotojen kokeileminen käytännössä kokeilukulttuurin hengessä. Kiitos Pöytyän vapaa-aikatoimen henkilökunnalle kehittämistyöhön ja kokeiluihin rohkeasta mukaan lähdöstä sekä yhteistyöstä ja avusta. Kiitos myös ohjaajalleni Juha Nikkilälle kannustuksesta ja tuesta koko prosessin ajan.

Olen työssäni aina pyrkinyt kehittämään toimintaa ja työmuotoja asiakaspalautteiden ja toiminnan tehostamisen kautta. Koen, että vapaa-aikatoimen kehittämistyön edetessä olen saanut enemmän käytännön työkaluja sekä teoriapohjaa, joiden pohjalta lähteä kohti uutta. Myös toiminnan vertais- ja itsearvioinnille uskoisin olevan tulevaisuudessa yhä enemmän tarvetta työ-
kulttuurin muuttuessa.

LÄHTEET

- Allianssi 2021. Nuorten harrastustoiminnalla on selkeä yhteys nuorten hyvinvointiin – rajoitustoimet ovat heikentäneet nuorten henkistä hyvinvointia. Viitattu 27.3.2021. <https://www.alli.fi/uutiset/nuorten-harrastustoiminnalla-selkea-yhteys-nuorten-hyvinvointiin-rajoitustoimet-ovat>.
- Aluehallintovirasto 2020. Korona-avustuksilla lisää tukea ja kohtaavia aikuisia lasten ja nuorten arkeen. Viitattu 25.3.2021. <https://www.sttinfo.fi/tiedote/korona-avustuksilla-lisaa-tukea-ja-kohtaavia-aikuisia-lasten-ja-nuorten-arkeen?publisherId=69818103&releaseId=69893902>.
- Arene 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Viitattu 5.4.2021. <http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%20C3%84YTET%20C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>.
- Berg, Annukka & Hildén, Mikael & Lahti, Kirsi 2014. Kohti kokeilukulttuuria. Analyysi Jyväskylän resurssiviisaista kokeiluista strategisen kehittämisen työkaluina. (E-kirja.) Helsinki: Sitra.
- Cederlöf, Petri 2010. Hyvinvointipalvelujen tuottamisen malleja kolmannella sektorilla. Teoksessa Koivisto, Nelli & Lehikoinen, Kai & Pasanen-Willberg, Riitta & Ruusuvirta, Minna & Saukkonen, Pasi & Tolvanen, Pirita & Veikkolainen, Arsi (toim.). Kolmannella lähteellä. Hyvinvointipalveluja kulttuurin, liikunnan ja nuorisotyön aloilta. 94–103. (E-kirja.) Helsinki: Teatterikorkeakoulu.
- Gretschel, Anu 2016. Hyvin toimiva palvelu takaa vaikutusten syntymistä. Teoksessa Alastalo, Jarno & Lauha, Heikki & ja Tuominen, Suvi (toim.). Kohti digitaalista nuorisotyötä. 74–76. (E-kirja.) Helsinki: Verke.
- Hankasalmen kunta 2020. Hankkeet. Viitattu 18.11.2020. <https://www.hankasalmi.fi/hankkeet/kulttuuritoimi/hankkeet>.
- Hassi, Lotta & Paju, Sami & Maila, Reetta 2015. Kehitä kokeillen. Organisaation käsikirja. (E-kirja.) Helsinki: Talentum Pro.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2018. Yhteisöpedagogikoulutus. Opetussuunnitelma 2018–2024. Viitattu 15.10.2019. <https://www.humak.fi/wp-content/uploads/2018/08/Yhteis%C3%B6pedagogi-AMK-OPS-2018-24.pdf>.
- Humanistinen ammattikorkeakoulu 2021. Opinnäytetyön saavutettavuusvaatimukset. Viitattu 7.4.2021. <https://humak.libguides.com/c.php?g=686704>.
- Hyry, Sylvia 2014. Nuorisotyö sosiaalisessa mediassa – ammatillisen osaamisen näkökulmia. Teoksessa Korkalainen, Tuomas & Timonen, Päivi & Tuuttila, Leena (toim.). MOOCiin menevä verkkonuorisotyö. Joustava etäopetus digitaalisen työotteen vahvistajana. 56–62.

- (E-kirja.) Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Verke - Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämiskeskus.
- Hyvärinen, Matti & Nikander, Pirjo & Ruusuvoori, Johanna 2010. Haastattelun analyysi. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Ikonen, Riikka & Helakorpi, Satu 2019. Lasten ja nuorten hyvinvointi. Kouluterveyskysely 2019. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 33/2019. Viitattu 23.3.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019091528281>.
- Jyväskylän kaupunki 2020. Nuoret ja osallisuus kulttuuritoiminnassa -hanke. Viitattu 18.11.2020. <https://www.jyvaskyla.fi/hankkeet/nuoret-ja-osallisuus-kulttuuritoiminnassa>.
- Kangasniemi, Jouni 2011. Mynämäen, Nousiaisten ja Maskun liikunta- ja nuorisotoimet tänään – yhteistyömahdollisuudet tulevaisuudessa. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Liikunta-alan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 9.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201105137723>.
- Kivijärvi, Antti 2012. Yksinäisestä puurtamisesta kohti toimivia rakenteita ja verkostoja. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. 299–314. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus 2012. Johdanto. Kehittämisen arvo ja itseisarvo. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. 7–20. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Laine, Timo 2015. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uudistettu painos. 29–51. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lauha, Heikki 2016. Nuorisotyö osana yhteiskunnan digitalisoitumista. Teoksessa Alastalo, Jarno & Lauha, Heikki & ja Tuominen, Suvi (toim.). Kohti digitaalista nuorisotyötä. 19–24. (E-kirja.) Helsinki: Verke.
- Lauha, Heikki & Tuominen, Suvi 2016. Suuntaviivojen tausta. Teoksessa Alastalo, Jarno & Lauha, Heikki & ja Tuominen, Suvi (toim.). Kohti digitaalista nuorisotyötä. 9–11. (E-kirja.) Helsinki: Verke.
- Lunabba, Harry 2018. Laadullisen tutkimuksen näkökulmia poikien koulu- ja hyvinvointikeskusteluun. Teoksessa Kivijärvi, Antti & Huuki, Tuija & Lunabba, Harry (toim.). Poikatutkimus. 103–120. Tampere: Vastapaino.
- Maury, Maarika & Bärlund, Aija & Loukomies, Tuomo 2017. Kunnat Kuntoon. Helsinki: Kiss-publishing.
- Mielenterveystalo.fi 2020. Luonnon vaikutus hyvinvointiin. Viitattu 28.7.2020. https://www.mielenterveystalo.fi/aikuiset/itsehoito-jaoppaat/oppaat/tietoa_luonnon_hyvinvointivaikutuksista/Pages/luonnon_vaikutus_hyvinvointiin.aspx#stressi.

- Mieli Suomen Mielenterveys ry 2015. Nuorten yksinäisyys vahvasti yhteydessä myös muihin ongelmiin. Viitattu 25.3.2021. <https://mieli.fi/fi/nuorten-yksin%C3%A4isyys-vahvasti-yhteydess%C3%A4-my%C3%B6s-muihin-ongelmiin>.
- Mieli Suomen Mielenterveys ry 2020. Yksin asuminen ja yksinäisyys yleisiä ikääntyessä. Viitattu 24.7.2020. <https://mieli.fi/fi/mielenterveys/ihmissuhteet/yksin-asuminen-ja-yksin%C3%A4isyys-yleisi%C3%A4-ik%C3%A4%C3%A4ntyess%C3%A4>.
- Moilanen, Pentti & Rähä, Pekka 2015. Merkitysrakenteiden tulkinta. Teoksessa Valli, Raine & Aaltola, Juhani (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 4. uudistettu painos. 29–51. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Mäkinen, Sanna & Halonen, Terhi 2017. Januskasvoinen portinvartija. Ohjaus tukena ja kontrollina julkisissa palveluissa. Teoksessa Aaltonen, Sanna & Kivijärvi, Antti (toim.) Nuoret aikuiset hyvinvointipalvelujen käyttäjinä ja kohteina. 151–172. (E-kirja.) Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Möttönen, Sakari & Niemelä, Jorma 2005. Kunta ja kolmas sektori. Yhteistyön uudet muodot. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Nakkilan kunta 2020. Vapaa-aikapalveluiden kehittämishankkeet. Viitattu 18.11.2020. <https://nakkila.fi/vapaa-aika-ja-hyvinvointi/vapaa-aikapalveluiden-kehittamishankkeet/>.
- Neuvonen, Sanna 2014. Kohti parempia nuorten vapaa-ajan palveluita. Kehittämis-suunnitelma Kiteen kaupungille. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 9.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201403113044>.
- Nieminen, Juha 2012. Tiedonintressit nuorisotyön kehittämisessä. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. 36–51. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Noro, Anja 2005. Tunnusluku-Benchmarking. Teoksessa Seppänen-Järvelä, Riitta (toim.). Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. 65–71. STAKES. Viitattu 18.11.2020. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77163/vertaismenetelmat.pdf?sequence=1>.
- Nyman, Tarja 2012. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet yhteisöpedagogit työelämän ja alan kehittämisosaajina. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. 244–260. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Ojasalo, Katri & Moilanen, Teemu & Ritalahti, Jarmo 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.–4. painos. (E-kirja.) Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Okkonen, Kaisa-Mari 2019. Yksinäisiä on sadointuhansin – yhteistä korkea ikä, pienet tulot ja huono terveys. Tilastokeskus. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/yksinaisia-on-sadoin-tuhansin-yhteista-korkea-ika-pienet-tulot-ja-huono-terveys/>. Viitattu 20.7.2020.
- Oulunkaari.org 2020. Iin kunnan kulttuuri- ja vapaa-aikaohjelma 2018–27. Viitattu 18.11.2020. <http://www.oulunkaari.org/ii/kokous/20171908-4-1.PDF>.

- Pirilä, Kaarina & Konkka, Jyrki 2013. Innovaatiotoiminta. Teoksessa Metropolia Ammattikorkeakoulu & Pirilä, Kaarina & Roivas, Marianne & Vehkaperä, Ulla (toim.). Innostu ja innovoi. Käsikirja innovaatioprojektioihin. 11–21. (E-kirja.) Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Poikonen, Maria 2019. Kukaan ei ole saari, täydellinen itsessään. Yleisten kirjastojen ja kunnallisten vapaa-aikapalveluiden yhteistyö pienissä kunnissa. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketoiminnan ja kulttuurin koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 9.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2019113023690>.
- Purjo, Timo 2012. Nuoriso-ohjaajuudesta nuorisokasvattajuuteen. Teoksessa Komonen, Katja & Suurpää, Leena & Söderlund, Markus (toim.). Kehittyvä nuorisotyö. 81–105. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Puuronen, Vesa 2006. Nuorisotutkimus. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Pyhtään kunta 2020. Liikunta. Viitattu 18.11.2020. <https://pyhtaa.fi/fi/vapaa-aika-kulttuuri/vapaa-aikapalvelut/liikunta>.
- Pöytyän kunta 2018. Sivistystoimen strategia. Viitattu 24.7.2020. <https://www.poytya.fi/client/poytya/userfiles/sivistystoimen-strategia-2018550843659.pdf>.
- Pöytyän kunta 2019. Sivistystoimen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Viitattu 20.4.2021. <http://poytya.oncloudos.com/kokous/20191310-5-1.PDF>.
- Pöytyän kunta 2021a. Haukkavuoren maastoliikuntakeskus. Viitattu 27.3.2021. <https://www.poytya.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/liikunta/haukkavuoren-maastoliikuntakeskus/>.
- Pöytyän kunta 2021b. Kuhankuono. Viitattu 27.3.2021. <https://www.poytya.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/liikunta/kuhankuonon-retkeilyreitisto/>.
- Pöytyän kunta 2021c. Laavut ja lähiretkikohteet. Viitattu 27.3.2021. <https://www.poytya.fi/vapaa-aika-ja-matkailu/liikunta/laavut-ja-lahiretkikohteet/>.
- Pöytyän kunta 2021d. Tietoa Pöytyästä. Viitattu 6.3.2021. <https://www.poytya.fi/kunta-ja-hallinto/tietoa-poytyasta/>.
- Rainio, Mika & Nordling, Nadja & Ketola, Taina & Saarinen, Jukka P. & Heinikangas, Anniina 2016. Avoin innovaatioalusta kaupunkikehittämisen lähestymistapana. Viitattu 1.3.2020. https://avoimetinnovatioalustat.files.wordpress.com/2016/09/alustajohtamisen-kc3a4sikirja_pc3a4ivitetty.pdf.
- Rasi, Sari 2013. Kaakon kaksikon vapaa-aikapalvelut omassa toimintaympäristössään. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Viitattu 9.5.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201305117772>.
- Riukulehto, Sulevi (toim.) 2016. Kunnat, rajat, kulttuuri. Muutoskokemuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Ruuska, Virpi 2014. Nuorisotyön kehittämisen ytimessä. Teoksessa Määttä, Jukka & Ruuska, Virpi & Soanjärvi, Katariina & Sinisalo-Juha, Eeva & Kluukeri, Annikki & Kylmäkoski,

- Merja & Mehtonen, Tuija & Kuivakangas, Johanna & Jauho, Minna. Navigointia nuorisotyön osaamiseen. Humakin nuorisotyön kehittämissryhmän ajatelmia. 9–15. (E-kirja.) Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Ruusuvuori, Johanna 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.). Haastattelun analyysi. 356–362. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005a. Johdanto. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.). Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 9–21. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa 2005b. Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna & Tiittula, Liisa (toim.). Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus. 22–56. (E-kirja.) Tampere: Vastapaino.
- Salo, Pirkko 2012. Nuorisotyö – keskeinen toimija lasten ja nuorten hyvinvointityön kokonaisuudessa. Teoksessa Kyrönlampi, Taina (toim.) MoSpa – Nuorisotyön monialaisuutta kehittämässä. (E-kirja.) Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Sinisalo-Juha, Eeva 2014. Nuorisotyön tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta. Teoksessa Määttä, Jukka & Ruuska, Virpi & Soanjärvi, Katariina & Sinisalo-Juha, Eeva & Kluukeri, Annikki & Kylmäkoski, Merja & Mehtonen, Tuija & Kuivakangas, Johanna & Jauho, Minna. Navigointia nuorisotyön osaamiseen. Humakin nuorisotyön kehittämissryhmän ajatelmia. 23–29. (E-kirja.) Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu.
- Strömmer, Päivi 2005. Vertailukehittäminen. Virtuaalikypärä nimeltä benchmarking. Teoksessa Seppänen-Järvelä, Riitta (toim.). Vertaismenetelmät kehittävän arvioinnin välineinä. 55–64. STAKES. Viitattu 6.3.2021. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/77163/vertaismenetelmat.pdf?sequence=1>.
- Tietoarkisto 2021. Kvalitatiivisen datan käsittely. Litterointi. Viitattu 7.3.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely/>.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. (E-kirja.) Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Varantola, Krista & Launis, Veikko & Helin, Markku & Spoof, Sanna Kaisa & Jäppinen, Sanna (toim.) Viitattu 5.4.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.
- Tuuttila, Leena 2014. Digitaalinen työote osaksi nuorisotyötä. Teoksessa Korkalainen, Tuomas & Timonen, Päivi & Tuuttila, Leena (toim.). MOOCiin menevä verkkonuorisotyö. Joustava etäopetus digitaalisen työotteen vahvistajana. 9–14. (E-kirja.) Helsinki: Humanistinen ammattikorkeakoulu, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Verke - Verkkonuorisotyön valtakunnallinen kehittämisskeskus.
- Valtioneuvoston kanslia 2019. Verkostojohtamisen opas. Valtioneuvoston kanslian julkaisuja. Viitattu 16.9.2020. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161513/VNK_12_19_Verkostojohtamisen_opas.pdf.

- Vehkaperä, Ulla 2013a. Innovatiivinen tiimi. Teoksessa Metropolia Ammattikorkeakoulu & Pirilä, Kaarina & Roivas, Marianne & Vehkaperä, Ulla (toim.). Innostu ja innovoi. Käsikirja innovaatioprojektointoihin. 64–83. (E-kirja.) Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Vehkaperä, Ulla 2013b. Innovatiivisuus ja innovaatio. Teoksessa Metropolia Ammattikorkeakoulu & Pirilä, Kaarina & Roivas, Marianne & Vehkaperä, Ulla (toim.). Innostu ja innovoi. Käsikirja innovaatioprojektointoihin. 22–38. (E-kirja.) Helsinki: Metropolia Ammattikorkeakoulu.
- Zimmerbauer, Kaj 2016. Alueiden sekamelska. Vanhaa ja uutta regionalismia aluejärjestelmän muutoksessa. Teoksessa Riukulehto, Sulevi (toim.). Kunnat, rajat, kulttuuri. Muutoskoemuksia. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

LIITTEET

Liite 1 Haastattelurunko

Haastattelu 1 Ryhmähaastattelu 2.12.2020 klo 10–12, Kyrön toimipiste

Haastattelu 2 Ryhmähaastattelu 9.12.2020 klo 9–10, Teams-yhteydellä

- avointa keskustelua kyselyn tuloksista ja niihin liittyvistä kehittämissuhteista
 - o verkostoituminen ja yhteistyö kolmannen sektorin toimijoiden kanssa
 - o yhteistyö ja yhteiset toimintamuodot vapaa-aikatoimen sisällä
 - o irtautuminen eri yksiköiden siiloutuneesta ajattelumallista
- vapaa-aikatoimen SWOT-analyysi: Pöytyän vapaa-aikatoimen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet, uhat
 - o miten kukin osallistuja kokee, missä ollaan hyviä, missä olisi parantamisen varaa?
 - o mitä pelätään, että muutosten myötä tapahtuu? entä jos muutoksia ei tehdä?
 - o mikä olisi onnistunein lopputulos kehittämistoimien päätyttyä?
- mietitään yhdessä mahdollisia kokeiluun sopivia kehittämistoimia, joita ryhdytään toteuttamaan alkuvuodesta 2021
 - o mitä on kokeilukulttuuri
 - o päätetään kokeiluun soveltuvat kehittämiskohteet
 - o sovitaan kokeilun seurannasta ja raportoinnista
- tiivistetään keskustelun anti

Liite 2 Tilaajan palaute

Anna Kivilän opinnäytetyö

Tulevaisuuden vapaa-aikatoimi Pöytyän vapaa-aikatoimen kehittäminen

Anna Kivilän opinnäytetyö jatkaa tutkimuksellista kehittämistyötä, jonka Kivilä aloitti toteuttamalla Pöytyän kunnan vapaa-aikatoimen kuntalaiskyselyn vuonna 2020. Opinnäytetyön tavoitteena on luoda Pöytyän vapaa-aikatoimelle toimintamalli, jossa otetaan tarkasteluun yksiköiden eriytyneisyys, kehittämistarve ja kustannusten pienentäminen. Ennakkotietoa Pöytyän vapaa-aikapalveluista Kivilällä on ja tämä luo opinnäytetyöstä luontevan ja asiantuntevan.

Aiemmassa kuntalaiskyselyssä kuultiin kuntalaisia ja Kivilän opinnäytetyö avasi työntekijöiden näkökulman. Tutkimus osoitti haastavaksi tiedottamisen niin kuntalaisille kuin tiedottaminen kunnan organisaatiossa. Samalla Kivilä tuo esille tiedottamisen haasteet. ”Vapaa-aikatoimen on pidettävä ääntä ja muistutettava muita tahoja olemassaolostaan sekä säännöllisesti ehdotettava yhteistyötä ja aktiivista osallistumista toiminnan suunnitteluun, jos toiveena on aktiivisempi yhteydenpito sekä viestinnän ja tiedonkulun paraneminen.” Sama asia pätee myös sisäiseen tiedottamiseen.

Yksi tutkimuksen tavoitteesta oli siiloutumisen poistaminen ja allekirjoittaneen yllätykseksi henkilöstö ei kokenut siiloja olevan ollenkaan. Tämä on tietysti hyvä, ettei henkilökunta koe eri sektoreiden välillä olevan näkymättömiä muureja. Tavoitteena on, että vapaa-aikatoimi koetaan yhteisenä kokonaisuutena ilman, että puolustetaan omia henkilökohtaisia intressejä tai toimintatapoja. Anna Kivilän tutkimus on nostanut esille hyviä näkökulmia ja keskustelun aiheita.

Pandemia aiheutti Pöytyän vapaa-aikatoimeen suuria muutoksia: tiloja suljettiin ja toimintoja peruttiin. Koko maa oli uudessa ja ennakoimattomassa tilanteessa. Jälkikäteen ajatellen olisi ollut mahdollista luoda rohkeampiakin kokeiluja, sillä pandemian myötä varoja jäi säästöön eikä kustannustehokkuus ollutkaan ajankohtaista. Tutkija antoi työntekijöille vapaat kädet toteuttaa kokeilukulttuurin hengessä uusia toimintamalleja.

Liikunta- ja nuorisotoimen kokeilut (ryhmien siirtäminen ulos ja digitaalisen nuorisotyön kehittäminen) toivat jotakin uutta vapaa-aikatoimeen tilanteessa, jossa perustoimintoja ei voitu toteuttaa. Kivilän huomio siitä, miten muuttunut tilanne vaatii koko organisaatiosta lähtevää

kehittämistyötä, on loistava. Tutkimus painottuu hieman nuorisotoimen digitaalisiin kokeiluihin. Kuitenkin vapaa-aikatoimella tulisi yhtenä yksikkönä olla halu ymmärtää digitaalisen median mallia niin nuorten kuin muidenkin elämässä.

Jalkautumiselle ja sosiaalisille kontakteille yhteisön sisällä ei koettu olevan riittävästi aikaa. Tämä on linjassa kunnan toiveiden kanssa: jalkautumisen lisääminen ja henkilökohtaiset kontaktit. Tutkimuksessa todetaan myös, ettei turhan pieniä asioita ole kannattavaa viedä luottamushenkilöiden päätettäväksi. Näin säästetään aikaa ja resursseja.

Vertaisarviointi avasi Pöytyälle mielenkiintoisia vinkkejä ja toimintamalleja pohdittavaksi.

Opinnäytetyön kehittämistavoitteena oli luoda uudenlainen toimintamalli ja aineistosta nousi esiin viisi teemaa: resurssit, ammatillisuus, yhteisöllisyys, innovaatiot ja viestintä.

Kuulluksi tuleminen niin kuntalaisten kuin työntekijöiden näkökulmasta on myös tärkeä asia ja vaatii kaikilta huomiota. Toiset huomioiva viestintä antaa työntekijöille tunteen huomioduksi tulemisesta ja arvostuksesta omaa työtään kohtaan. Myös verkostot ja vertaistuki ovat pienessä työyhteisössä ratkaisevassa asemassa työhyvinvoinnille. Kivilä nostaa esille tärkeän asian huomioitavaksi vapaa-aikatoimistossa.

Toimistossa, jossa työntekijät pitkälti päättävät itse toteutettavat asiat, olisi hyvä kirjata selkeät tavoitteet ja toimintaa olisi tärkeää arvioida säännöllisesti, jotta strategia ja tavoitteet pysyvät kirkkaina mielessä. Kivilän ehdottama vuosikelloa, jossa muistutetaan yhteistyötahoille yhteydenpidosta, ja jossa olisi kirjattuna suunnitelmat yhteiselle toiminnalle, otetaan käyttöön.

Kivilän toiveeseen, että tällä toimintamallilla toivon Pöytyän vapaa-aikatoimen henkilöstön saavan työhönsä tehokuutta, parempaa viestintää, avoimuutta ja ammatillisen osaamisen tunnistamista ja tunnustamista sekä enemmän kallisarvoista työaikaa käyttöönsä. Vastuu tästä on jatkossa kaikilla vapaa-aikatoimiston työntekijöillä, kunhan tästä ensin sovitaan yhdessä.

Henkilökohtaisesti olisin toivonut uusia toimintamalleja ja konkreettisia ajatuksia siitä, miten esimerkiksi ammatillisuus halutaan tunnustettavaksi. Vuosikellon ja kuukausitiedotteen testaus on helppo toteuttaa.

Opinnäytetyö huomioi tärkeitä asioita: ammatillisuuden huomioiminen, yhteisöllisyys, sitouttaminen, avoimuus, toiminnan vertais- ja itsearviointi. Kivilä muistuttaa, ovat tulevaisuudessa

Pöytyän vapaa-aikatoimen työyhteisössä on arviointia kaipaavia asioita. Anna Kivilän opinnäytetyö vastasi asetettuihin kysymyksiin ja loi uusia kysymyksiä, joihin työyhteisön tulee kehittyäkseen vastata.

Yhteistyö Kivilän kanssa on koko prosessin ajan ollut sujuvaa. Anna Kivilän opinnäytetyö on Pöytyän vapaa-aikatoimen kulttuurisihteerin ja esimiehen näkökulmasta erittäin mielenkiintoinen. Tämä sisältää veloitteen itsearvioinnille ja toimintatapojen kehittämiseksi.

Taina Myllynen

Pöytyän kulttuurisihteerin, vapaa-aikatoimen esimies